

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra primárního vzdělávání

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

PROBLEMATIKA VYUČOVÁNÍ ŽÁKŮ S DYSLEXIEMI V ANGLICKÉM JAZYCE

EDUCATIONAL PROBLEM OF DYSLECTIC PUPILS AT ENGLISH LANGUAGE

Diplomová práce: 11-FP-KPV-0027

Autor:

Kulhánková Petra

Podpis:

Adresa:

Vysocká 563

500 11, Hradec Králové

Vedoucí práce: Mgr. Jana Wernerová, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	grafů	pramenů	příloh
107	15 526	3	0	0	13	9

V Liberci dne: 20. 04. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra KULHÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **P07001137**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Problematika vyučování žáků s dyslexiemi v anglickém jazyce**
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Vytvořit soubor pracovních listů, které by pomohly zvýšit efektivitu vzdělávání při praktické výuce.

Metody:

obsahová analýza

Požadavky:

1. Provést rešerši literatury
2. Vytvořit inventář existujících postupů při práci s žáky s dyslexiemi v anglickém jazyce
3. Vytvořit pracovní listy pro žáky s dyslexiemi na výuku anglického jazyka

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

ZELINKOVÁ, O. Poruchy učení : specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností. Praha : Portál, 2003.

ZELINKOVÁ, O. Cizí jazyky a specifické poruchy učení. Havlíčkův Brod : Tobíáš, 2005.

GRENAŘOVÁ, R., VÍTKOVÁ, M. Komunikativní přístup v cizojazyčné výuce u žáků s SPU. Brno : MU, 2008, ISBN 987-80-210-4782-2.

GRENAŘOVÁ, R., VÍTKOVÁ, M. Dramatická výchova v cizojazyčné výuce u žáků s SPU Brno : Pedagogická fakulta MU, 2009, ISBN 978-60-210-5074-7.

OPAL DUNN, Pomozte svému dítěti naučit se cizí jazyk. Dubicko : INFOA, ISBN 80-7240-315.

HALLIWELL S., Teaching English in the Primary Classroom. Longman, ISBN 0-582-07109-7.

POKORNÁ V., Teorie, diagnostika a náprava SPU. Praha : Portál, 1997.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jana Wernerová

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání diplomové práce: 5. dubna 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 20. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.

vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2011

Čestné prohlášení

Název práce: **Problematika vyučování žáků a dyslexiemi v anglickém jazyce**

Jméno a příjmení autora: **Petra Kulhánková**

Osobní číslo: **P07001137**

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce .

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. 04. 2012

vlastnoruční podpis

Poděkování

Na prvním místě bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, paní Mgr. Janě Wernerové, Ph.D. za její přínosné rady, připomínky a zejména za odborné vedení mé diplomové práce.

Dále děkuji všem pedagogům za jejich cenné rady a panu Mgr. Martinu Havlíčkovi za jeho odbornou pomoc při grafickém zpracování pracovních listů.

V neposlední řadě děkuji své rodině za bezmeznou trpělivost, kterou mi po celou dobu tvoření této práce a studia poskytovala.

PROBLEMATIKA VYUČOVÁNÍ ŽÁKŮ S DYSLEXIEMI V ANGLICKÉM JAZYCE

Kulhánková Petra DP – 2012 Vedoucí DP: Mgr. Jana Wernerová, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na výuku anglického jazyka u dětí se specifickými poruchami učení na prvním stupni a využívání vhodných učebních postupů, které jsou zpracovány formou pracovních listů.

Teoretická část vymezuje základní pojmy z oblasti specifických poruch učení, zvláště pak dyslexie.

Praktická část je zaměřena na vytvoření zásobníku pracovních listů, které by měly pomoci dyslektickým dětem osvojit si cizí jazyk.

V závěru této práce jsou shrnuty poznatky o důležitosti využívání rozdílných postupů při práci s dětmi s dyslexiemi.

Klíčová slova: specifické poruchy učení, učební typ, učební styl, psaní, poslech, mluvení, pracovní listy

annotation

This diploma thesis is focused on teaching English to children with specific learning disabilities at the primary school and using appropriate teaching methods that are elaborated in the form of worksheets.

In the theoretical part it defines the basic terms in the field of specific learning disabilities, especially dyslexia and its influence on teaching English to children during primary education.

In the practical part I created a file of working sheets to help dyslexic children learn a foreign language.

This diploma thesis is focused on teaching English to children with specific learning disabilities and use on appropriate teaching methods that are processed in the form of worksheets.

Keywords: specific learning disabilities, type of learnig, learnig styl, writig, listenig,reading,speaking

Zusammenfassung:

Diese Diplomarbeit orientiert sich auf die Unterrichtsstunden des Englischen bei Kindern mit spezifischen Schwierigkeiten des Lernens und weiter auf die Benutzung der geeigneten Unterrichtsmethoden, die in der Form der Arbeitsblätter verarbeitet werden.

Im teoretischen Teil werden die Grundkänntnisse in Bereich der Ausbildung jüngerer Schulkinder,didaktische Bemerkungen,die Lessen helfen werden,wie dass teoretische und praktische Teil zusammen komt.

Im praktischen Teil wird das Vorbild des Unterrichtes presentiert, der mit teoretischen Erkenntnisse geleitet wird.

Das Ziel diese Diplomarbeit ist auf das Unterrichten von Englisch für Kinder mit spezifischen Lern-und den Einsatz auf Behinderungen entwickelt wurden angemessene Lehrmethoden werden verarbeitet, dass in Form von Arbeitsblättern.

Schlüsselwörter:

Spezifischen Lernstörungen, die Art der sich Spaß, sich Spaß Stil writig, Hören, Lesen, Sprechen, Arbeitsblättern.

Obsah

Úvod.....	10
A Teoretická část.....	11
1 Specifické poruchy učení.....	11
1.1 Vymezení pojmů	11
1.2 Jak dyslexie může ovlivnit osvojování cizího jazyka.....	12
1.2.1 Foneticko – fonologická.....	12
1.2.2 Morfologické procesy	13
1.2.3 Syntakticko – gramatická rovina	13
1.2.4 Sémantická rovina.....	13
2 Pravá a levá hemisféra, lateralita.....	14
2.1 Učební typ.....	16
2.1.1 Auditivní typ.....	16
2.1.2 Vizuální typ	16
2.1.3 Taktilní typ	17
2.1.4 Kinestetický typ.....	17
2.1.5 Shrnutí.....	18
2.2 Učební styly	19
2.2.1 Emocionální učení	20
2.2.2 Sociální styl učení.....	20
2.2.3 Kognitivní styl učení.....	21
2.2.4 Globální a analytické učení	22
2.2.5 Pohybové učení.....	23
2.2.6 Reflexní učení.....	23

2.3	Zařazení dětí se SPU.....	23
2.4	The Gift of Dyslexia	24
2.5	Communicative approach to language teaching	26
2.6	Výuka cizího jazyka u žáků se SPU	27
3	Metody, které mohou pomoci při reedukaci	28
3.1	Nácvik výslovnosti	28
3.2	Gramatika.....	29
3.3	Čtení.....	29
3.4	Psaní.....	30
3.5	Mluvení.....	30
3.6	Analýza učebnic pro dyslektické děti.....	31
3.6.1	Učebnice – autorka Milena Kelly	31
3.6.2	Učebnice – autorka Dagmar Chroboková	32
3.6.3	Učebnice za nás děti anglicky nenaučí.....	33
B	Praktická část.....	34
4	Reedukace v anglickém jazyce pomocí pracovních listů	34
4.1	Speaking.....	34
4.2	Reading	35
4.3	Listening	36
4.4	Writing	36
5	Pracovní listy.....	38
6	Závěr	105
7	Seznam použité literatury.....	107
	Seznam příloh	108

Úvod

Výuka cizích jazyků je velkým problémem v našich školách. Podle posledních výzkumů a srovnávacích testů máme co zlepšovat. Je na nás učitelích, abychom se zamysleli, zda metody, které používáme, jsou těmi nejlepšími a nejvhodnějšími pro dosažení uspokojivých výsledků. Na mnoha školách probíhá výuka cizího jazyka již od první třídy, ale výsledky tomu nenasvědčují.

Proto jsem si jako téma mé diplomové práce zvolila problematiku výuky anglického jazyka u dětí se specifickými poruchami, protože právě ony potřebují jiné metody, jiný přístup a hlavně naši pomoc. V dnešní době rodiče věnují dětem méně času, pro svoji pracovní zaneprázdněnost a ony pak zažívají pocit neúspěchu, zklamání, že selhávají a jsou frustrovány. V mnoho případech je to odradí od dalšího snažení.

Cílem mé práce je vytvořit pracovní listy a s jejich pomocí ukázat, jak bychom mohli výuku jazyka oživit, zlepšit a zefektivnit.

V první části se pokusím charakterizovat specifické poruchy učení v širším slova smyslu, zaměřím se na projevy obtíží a možnost jejich reedukace. V praktické části jsem zpracovala pracovní listy, které se zaměřují na rozvoj jednotlivých dovedností. Součástí mé práce je i pozorování chlapce, kterého jsem 3 roky učila a jeho posun v oblasti vzdělávání v anglickém jazyce. Závěrem bych chtěla zhodnotit význam používání jednotlivých metod pro výuku anglického jazyka.

A Teoretická část

1 Specifické poruchy učení

1.1 Vymezení pojmů

Pojem SPU označuje obtíže při osvojování základních školních dovedností. Definice specifických poruch učení a zejména dyslexie procházely změnami. V odborné literatuře není zcela sjednocena a definována terminologie z důvodu různorodosti výzkumů souvisejících s koncepčními a teoretickými východisky jednotlivých autorů. Světová neurologická federace na konferenci v Dallasu v roce 1968 přijala klasickou definici: „*Specifická vývojová dyslexie je porucha projevující se neschopností naučiti se čísti, přestože se dítěti dostává běžného výukového vedení, má přiměřenou inteligenci a sociokulturní příležitost*“. (Zelinková, 2003 ,s.16)

Pojem dyslexie se skládá z odvozeniny od latinského slova lego, legere, což v překladu znamená číst a předpony dys-, která nám označuje vše, co je porušené, nedokonalé, zeslabené.

Pokud bychom chtěli porovnat definici zahraničních autorů, např. američtí autoři vycházejí z definice PL (Public Law) že: „*Poruchy učení znamenají, že jednotlivec má slabé školní dovednosti navzdory vyšší intelektuální schopnosti. Školní obtíže jsou způsobeny vizuálním, motorickým nebo sluchovým handicapem, mentální retardací, emoční poruchou nebo vlivem prostředí či kulturním a sociálním znevýhodněním*“ (Pokorná, 1997, str. 18)

Naši autoři používají pro SPU tuto definici: „*Porucha učení je termín, který označuje heterogenní skupinu obtíží, které se projevují při osvojování a užívání řeči, čtení, psaní, naslouchání a matematiky. Tyto obtíže mají individuální charakter a vznikají na podkladě dysfunkcí centrální nervové soustavy.*“ (Zelinková, 2003, str. 10)

Ohledně terminologie bych mohla připomenout, že Velká Británie používá pro tyto poruchy pojem specific learning, USA pojem learning disability, francouzština používá dyslexie a německý výraz je Legasthenie.

Podle mne tuto poruchu při výuce cizího jazyka nejlépe vystihuje definice Lundberga, která říká: „*Dyslexie je porucha, která postihuje kódování psaného jazyka a vzniká na základě deficitu fonologického systému mluveného jazyka.*“ (Lundberg, 1999, str. 10). Abychom mohli dětem pomoci, musíme vědět, proč jim určitá dovednost nejde. Odhalit příčiny, kde vznikají ony poruchy? Kde je prvopočátek, že je něco jinak?

1.2 Jak dyslexie může ovlivnit osvojování cizího jazyka

Abychom mohli pomoci dítěti odstranit bariéru, která stojí mezi ním a jazykem, je důležité vědět, jaký deficit ji způsobuje, v jakých kombinacích a na jaké úrovni závažnosti. V některých případech se nám k obtížím dyslektického charakteru mohou přidat problémy, které vzniknou z nezdarů, snižováním motivace, frustrací z neúspěchu a to se pak projevuje následnými a opakovanými projevy negativního chování.

„Nejstručněji lze tedy říci, že hlavní překážkou není pouze neschopnost číst a psát, ale nedostatečný rozvoj poznávacích procesů a v souvislosti s nimi se rozvíjející problémy emoční.“ (Zelinková, 2006, str. 26)

Abychom se mohli lépe věnovat zvládnutí cizího jazyka, je zapotřebí se odrazit od toho, co je nám nejbližší, tedy mateřský jazyk. Pro porovnání jsem zvolila rozdíly ve čtyřech rovinách.

1.2.1 Foneticko – fonologická

- zde pozorujeme děti, jak zvládají spojení mezi tištěným symbolem a výslovností

Obtížně rozlišuje hlásky, které se odlišují od češtiny (zvláště otevřené samohlásky black x cat x sad x bat x have...), je pro ně těžké vyslovovat správnou délku slov, protože jsou zvyklé na diakritická znaménka (leave x live) a velkým problémem je shluk hlásek, které my nemáme (th – three, mouth, ght – bought, sh – fish, nk, ng- pink, sing.....). Nesmíme zapomenout hlásky, které se nevyslovují (k – know, h- hour) a hlásky, které naopak musíme vyslovit jinak než v češtině (w – white, window, ch – cheese). Nedostatečné zvládnutí fonetické stránky má pak za následek, že dítě nejenom špatně čte, ale zároveň nezvládá slovíčko napsat. Často pak

přehazují písmenka the – hte, form – from, on - no vynechávají písmenka a slabiky, místo dvojitého w píší v, nesprávná sekvence písmen mother – moth, fonetický přepis, trein místo train.

1.2.2 Morfologické procesy

- dítě má problém v angličtině pochopit, že jedno slovo může být sloveso, podstatné jméno, přídavné jméno (water, can...), velkým problémem jsou frázová slovesa, kde význam slova se mění podle použité předložky nebo spojky (look at, look about, look out, look forward,...).

1.2.3 Syntakticko – gramatická rovina

- žák nevnímá odlišnosti struktury cizího jazyka, protože má problémy v jazyce českém. Velké problémy jsou pak při časování sloves, kdy žáci např. slyší v češtině já jsem byl a vytvoří I am was, dalším velkým úskalím je používání pomocného slovesa u záporu a v otázce, často bojují se slovními druhy - neznají tvary přivlastňovacích zájmen např. dej **jim** to, bojují se slovními druhy ve stavbě vět a tím pak těžko zvládají sestavení věty.

1.2.4 Sémantická rovina

- žák se naučí slovo, ale používá ho nevhodně, neadekvátně. Zde bychom měli volit takové metody, které by dítěti pomohly s upevněním a zautomatizováním slov. Musíme postupovat po malých krocích, zadávat menší množství nových poznatků a hlavně je opakovat v souvislostech.

2 Pravá a levá hemisféra, lateralita

„Rozlišování pravé a levé hemisféry je základní vlastností přírody.“ (Zelinková, 2011, str. 103)

Levá hemisféra upřednostňuje řečové procesy, činností je rozkládání slov na hlásky a slabiky nebo naopak, umožňuje nám nejen mluvit, ale i rozumět mateřské a cizí řeči. Provádí analyticko-syntetické a logické operace. Pokud je porucha právě v této hemisféře, může být příčinou disharmonického vývoje celé funkční soustavy pro čtení a psaní.

„Výzkumné studie ukázaly, že to není zrakové rozlišování tvarů písmen, ba ani spojování jednotlivých písmen s jednotlivými jednotkami řeči. Nejsou to však ani nedůslednosti anglického pravopisu samy o sobě. To znamená, že si musí uvědomovat vnitřní fonetickou strukturu svého jazyka. Říkáme-li nějaké slovo, nemusíme vědět, jak se píše. Máme-li je však napsat a přečíst, musíme si být vědomi, že existuje něco jako pravopis.“ (Matějček, 1995, str. 118)

Pravá hemisféra je názorová, ta nám umožňuje rozpoznávat tvary, orientovat se v prostoru, určovat směr, vnímá jednotlivé vjemy, obličej, přírodní zvuky a hluky, rytmus, ale i hlásky vyslovené izolovaně.

Z. Žlab prokázal, že v období počátečního čtení je nutná spolupráce obou hemisfér. Tedy dítě, které se seznamuje s písmeny, zaměstnává pravou mozkovou hemisféru, jakmile však přestává číst písmena a začíná číst globálně, začne pracovat levá hemisféra. Je-li jedna nebo druhá hemisféra poškozena, je narušena jejich funkce a souhra, což způsobuje problémy ve čtení a výuce cizího jazyka. (Zelinková, 2003, str. 87)

Některým dyslektikům nedělá problém naučit se anglické názvy např. dnů v týdnu, ale říci je ve správném pořadí, protože jim to nejde ani v jazyce českém. My je pak trestáme dvakrát za jednu chybu. V prvouce (popř. v předmětu Člověk a jeho svět podle novějšího názvu předmětu) a pak v angličtině. Tímto problémem se zabýval Pavlidsov, který se domnívá, že tento jev může být *způsoben nedokonalou funkcí mozkového systému ovládajícího oči, nebo sekvenční úkoly, což znamená zpracovat podněty přicházející v určitém pořadí a pak také vybavit určité obsahy, které mají po sobě následovat.* (Matějček, 1995, str. 133)

Dyslektici, kteří mají dominantní levou hemisféru, čtou převážně na základě porozumění obsahu textu, to znamená, že jsou schopni si domýšlet. Jim by z tohoto pohledu vyhovovala angličtina. Nemá žádná diakritická znaménka, pravopis je proti českému výlučně zaměřen na výslovnost jednotlivých slov, ale výslovnost v angličtině je právě to, co dělá dětem problém. Zvláště samohlásky v anglických slovech (black, man, hat, had), kde je základní rozdíl mezi otevřenou a zavřenou samohláskou. Špatná výslovnost znamená i jiný význam slova (bed- bat – bad, man – men, tree – three - free).

Dyslektici, kteří čtou na základě percepčně – prostorových strategií, setrvávají na úrovni počátečního čtení, slabikují, mají dominantní pravou hemisféru. Němčina má jasně daná pravidla pravopisu (sch se čte jako š, ei jako aj,...), ale je složitější z pohledu mluvnické (členy u podstatných jmen a jejich pády, časování sloves, přehlásky,...).

Když se děti, nebo spíše jejich rodiče mají rozhodnout, který jazyk mají pro dítě se SPU zvolit, většinou zazní, že by asi byla nejvhodnější ruština pro svoji podobnost s češtinou. Málokdo z rodičů si ale uvědomí, že ruština je těžká díky azbuce. Ty děti, které mají problémy s češtinou, někteří si ještě ve třetí třídě, kdy se s výukou cizího jazyka podle našich vzdělávacích plánů začíná, pletou písmenka, by se měly najednou naučit azbuku, kde naše písmenka mají dokonce jiný význam (c se čte jako s, p jako r,...). Proto ruština není pro tyto děti vhodná.

Někteří rodiče volí jazyk podle toho, který znají sami. V některých případech, kdy rodiče jazyk neovládají správně, je takováto „pomoc“ spíše na škodu. Nejlépe jsou na tom ty děti, které vyrůstají v bilingvní rodině, oba jazyky se vyvíjejí současně.

Není jednoznačná odpověď, jaký jazyk je pro dítě nejvhodnější. Bylo by asi dobré, zkusit s dítětem vyplnit test, jaký je učební typ. Ten by mu pak mohl pomoci v jazykové orientaci. Nejtěžší to mají děti, které mají lateralitu zkříženou či nevyhraněnou.

2.1 Učební typ

2.1.1 Auditivní typ

Tento typ rád naslouchá a přijímá nové informace jejich poslechem, při učení například rád poslouchá hudbu. Potřebuje si číst text nahlas.

Dobře se učí, když ...

- poslouchá cizí jazyk z CD, rádia, televize, filmu apod. I když všemu vždy nerozumí, zvyká si přitom na zvuk cizího jazyka a dobře ho napodobí
- při učení se předřikává slova, věty, texty nahlas
- nahrává si slovíčka či krátké texty na digitální nosič a několikrát si pak poslechne
- několikrát si poslechne záznam dialogu a dělá si poznámky. S jejich pomocí se pak snaží dialog převyprávět
- naučí se rozhovor z paměti a nahlas si jej přeřikává

2.1.2 Vizuální typ

Vizuální typ se spoléhá při učení na „oči“, rád čte, označuje si důležité informace v textu, pomáhají mu obrázky a je pro něho důležité vytvořit si odpovídající podmínky k učení: uklizený pracovní stůl, příjemné prostředí nebo poznámky na osobní nástěnce.

Dobře se učí když ...

- píše nová slovíčka a snaží se je zapamatovat jako slovní obrazy, dokáže si přesně vybavit, kde které slovíčko je
- popisuje obrázky
- sám si obrázky nakreslí, popíše věci na nich a říká si tato slova nahlas
- vyvěšuje si seznamy nových slovíček v pokoji
- seřazuje si slovíčka, která patří k určitému tématu
- čte co nejvíce cizojazyčné texty, při nichž si dělá poznámky

2.1.3 Taktilní typ

Taktilní typ, u něhož převažuje „motorické“ učení, nevydrží zpravidla dlouho pracovat na jednom místě (ve školní lavici, u pracovního stolu). Potřebuje se věci dotýkat, manipulovat s nimi.

Lépe se učí, když ...

- názvy konkrétních předmětů se mu lépe uchovávají v paměti, když se je může osahat
- názvy činností si odříkává nahlas a předvádí je pantomimicky
- píše si slova do vzduchu, aby si lépe zapamatoval, jaký je jejich pravopis.
- dělá si ze svého pokoje (pracovního stolu, nástěnky, skříně atd.) „slovníček“, kde si polepuje lístečky se slovíčky
- při čtení nebo učení se novým textům si představuje, že je herec, který studuje novou roli. Používá ruce a nohy, mluví potichu i nahlas, u učení se pohybuje

2.1.4 Kinestetický typ

Pro tento typ je charakteristické, že je ve vyučování velmi aktivní, rád se učí společně s ostatními, pamatuje si informace spojené s pohybem. Při učení mu pomáhají pohybové aktivity (např. při učení se prochází po pokoji, rád hraje pantomimu a různé hry spojené s pohybem).

Lépe se učí, když ...

- nová slovíčka nebo gramatiku si s někým procvičuje
- píše s někým domácí úkoly nebo je rád konzultuje
- učí se ve dvojicích či trojicích, rád hraje scénky v cizím jazyce
- dívá se společně na cizojazyčné filmy a diskutuje o nich
- povídá si v cizím jazyce v kolektivu o tom, co se četlo, co kde viděl, kde byl a co zažil
- učí se slovíčka nebo gramatiku pomocí různých ICT technologií – využívá interaktivní cvičení na CD nosičích, k učení používá PC, iPod a jiné
- vyhledává si na internetu zajímavé články v cizím jazyce k práci, studiu i ve volném čase. (Lojová, 2011, stránky 47- 55)

Zde by bylo dobré připomenout, že žák si **zapamatuje**

10 % co četl

20 % co slyšel

30 % co viděl

50 % co slyšel a viděl

70 % co řekl sám

2.1.5 Shrnutí

V případě, že si uděláme svůj průzkum ve třídě, kde vyučujeme, zjistili bychom, že v paralelních třídách mohou fungovat některé metody rozdílné. Vše záleží na skladbě dětí ve třídě a jejich počtu. V dnešní době není neobvyklé, mít běžně 23 dětí na výuku jazyka na prvním stupni. Ředitelé škol jsou tlačeni s ohledem k úsporným opatřením nedělit třídy, a tak se občas stane, že na jazyk zůstává celá třída. Ministerstvo školství předpokládá, že ve školní třídě je průměrně 3 - 4 % dětí s určitou formou specifické poruchy učení. Pedagogové však uvádějí, že takových dětí může být až 20 %, protože ne všechny děti mají při své poruše stejné projevy a obtíže. Asi 2 % dětí mají v rámci vzdělávacího procesu výrazné problémy se zvládnutím čtení, psaní nebo počítání, a to nejčastěji v důsledku dysfunkce určité oblasti mozku. Specifické poruchy učení nezpůsobují obtíže jen v prostředí školy a vzdělávacího zařízení, ale i v sociokulturním prostředí a profesionálním uplatnění.¹

Tyto poruchy učení mají vliv na formování osobnosti dítěte, které často trpí pocity méněcennosti a neurotickými příznaky, mezi které mj. patří poruchy spánku nebo nechutenství. Psychosociální postavení dítěte je ovlivňováno reakcemi zdatnějších spolužáků, učitele a přístupem rodičů k „neúspěchu“ dítěte. Děti se nejčastěji obávají odmítnutí rodičů, což vede ke vzniku úzkostí.

Podle prof. Lundberga je optimální věk pro začátek výuky mezi 9. – 12. rokem, kdy kognitivní strategie jsou dostatečně rozvinuté a tvoří základnu pro uvědomělé užívání jazyka.

¹ *Specifické poruchy učení* [online] poslední úpravy 19. 4. 2006 [cit. 2008-8-15] URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Specifick%C3%A9_poruchy_u%C4%8Den%C3%AD>

Položme si tedy otázku, zda se dítě musí učit cizí jazyk. Jak má zvládnout mateřský jazyk a ještě jazyk cizí? Naše předpisy umožňují osvobození od výuky cizího jazyka, ale jen výjimečně v souladu s Metodickým pokynem č. j. 13711/2001 – 24 a v případech hodných zvláštního zřetele z důvodu mimořádné závažnosti postižení žáka. Tento pokyn se však týká opravdu vážného postižení. Podle Úmluvy o právech dítěte, má každé dítě právo na svobodu projevu a na prožívání plného a řádného života (odstavec 23). Na nás je tedy, abychom mu tu možnost dali a zvolili takové metody, které mu pomohou k zvládnutí cizího jazyka. Se vstupem do Evropské unie se znalost alespoň jednoho cizího jazyka stala ještě více potřebnou. V dnešní době se na mnoha školách věnuje stále větší pozornost vytvoření si vlastního evropského jazykového portfolia, které je právě pro tyto děti motivační. Současné trendy, především komunikativní přístup ve výuce jazyka a humanistická orientace na individuální potřeby žáka jsou dobrým předpokladem pro to, aby i dyslektické děti cizí jazyk zvládly.

„Žáku přísluší práce, učiteli řízení. Ve shodě s touto směrnicí dej pokaždé žáku do rukou nástroje, aby si byl vědom, že musí pracovat, aby si nic nepředstavoval jako věc vzdálenou, nepřístupnou a obtížnou, brzy v něm probudíš zájem, čilost a chuť.“ (Komenský 1946)

Tak jako máme různé učební typy, můžeme použít i různé učební styly, které mohou pomoci dítě zvládnout výuku cizího jazyka. Na učiteli je, aby zvolil takové metody, které budou nejvíce vyhovovat dané skupině.

2.2 Učební styly

Pokud se nám podaří odhalit styl učení žáka a budeme jej respektovat, můžeme zefektivnit učení. Styl učení je způsob, jakým se jedinec učí. Každé dítě je individualita, která je schopna se učit, ale my musíme odhalit, jaký způsob je pro něj nejefektivnější. Úspěch závisí na způsobu učení a osobnosti učitele, který jej pro výuku motivuje. Výuka musí být orientována směrem na osobnost dítěte. Tak jako lékaři mají svoji „Hippokratovu přísahu“, která obsahuje základní etické principy jejich povolání, mohli bychom si my, učitelé, vzít za své motto z pedagogiky M. Montessoriové: „Pomoz mi, abych to dokázal sám“. Jednotlivé styly učení nám mohou prozradit, které aktivity máme potlačit a které naopak vyzvednout.

2.2.1 Emocionální učení

Je zde uplatňována vlastní individualita dítěte, které si chce ponechat možnost rozhodovat se a být sám sebou. Zde bychom měli využít velký potenciál, kdy žáci mají velmi silnou vůli, ale je obtížné je motivovat v úkolech, které neodpovídají jejich zájmům. Aktivita a cvičení by měly být zaměřeny na možnosti volby. Nechat je samostatně se rozhodnout, která cvičení si vyberou, umožnit jim variabilitu. Tyto osobnosti nejsou ochotny se podřizovat vnucovaným strukturám a požadavkům, které nenabízejí možnost výběru a znemožňují rozhodování. Právě u těchto dětí zvýšení tlaku není efektivní. Působí opačným směrem, je destruktivní.

2.2.2 Sociální styl učení

Pro tento styl učení je charakteristická práce ve skupinkách, popř. ve dvojicích. Existují ale jedinci, jsou to často ctižádostiví jedinci, kteří jsou orientováni na výkon, a pak jsou pro svoji skupinu příliš autoritativní a pro ostatní stresující. Chtějí za každou cenu vyhrávat a podřizují k tomu veškerou práci. Ve skupině pak často strhávají práci na sebe a už to pak není skupinová práce, ale práce jednotlivce. Zde je velmi důležitá role učitele, aby dokázal tyto jedince motivovat, že je hodnocena práce skupiny a ne jednotlivce, a nastavit taková pravidla, aby i tyto děti respektovaly slabší členy skupiny. Výhodou je, že ti lepší by mohli pomoci těm slabším zvládnout určitý úkol, protože prezentace skupiny bude záležet na nich. Úskalím je, že pokud se nepodaří zvládnout tento prvek, je pak žák, který prezentuje práci skupiny, vystaven velkému tlaku a v případě neúspěchu musí pedagog velmi citlivě usměrnit děti, aby neúspěch nebyl neúspěchem jen dotčeného dítěte. Tento styl učení je velmi vhodný, protože učí děti toleranci, pomáhat jeden druhému a poukazuje, že všichni jsme vlastně součástí nějakého celku, skupiny, která musí spolu spolupracovat.

2.2.3 Kognitivní styl učení

Odpovídá potřebě poznávat. Zde bychom měli rozlišit styl globální (preference pravé hemisféry) nebo analytický (preference levé hemisféry) a styly, preferující různé smyslové modality: vizuální, auditivní, taktilní, kinestetický. Tyto učební styly odpovídají i učebním typům.

Pro děti, které potřebují více **vizuální styl** je důležité slovíčka vidět. K tomu používáme především tzv. flash cards, které nechám i po výuce angličtiny pověšené ve třídě, aby dítě mělo možnost i během dne obrázků vidět a pořád si je připomínat. Vhodným doplněním na prvním stupni je vytvořit si vlastní obrázkový slovník (např. do velkého nelinkovaného sešitu), kde si děti malují postupně slovíčka, která se už naučily. Slabším dětem tam ještě dopisují výslovnost, aby ji mohly s rodiči procvičovat. Pokud děti slovíčko zapomenou, mají možnost si ho ve „svém“ slovníčku vyhledat. Velkou pozornost ještě věnuji také výrobě vlastních karet, které děti mají na lavicích a pracují s nimi. Děti jsou velmi šikovné při práci s internetem, a tak si i nějaké obrázky rády stahují nebo je vytváříme při hodinách výtvarné výchovy či pracovních činností.

Pro ty děti, které více potřebují **auditivní styl** učení (většinou spojují auditivní i vizuální), používám hlasité opakování formou her (jsou to hry většinou na začátku hodiny, kdy začínáme „Warmig up“ na znovuoživení slovíček). Jsou zde zařazeny i říkanky, písničky, občas využíváme i internetu, kde je velmi pěkná kreslená stránka „very busy beavers“, kde jsou melodická, lehce zapamatovatelná slovní spojení, která opakujeme a pomocí drilu upevňujeme slovní zásobu nebo jednoduché gramatické struktury. Protože tyto stránky jsou pro děti velmi poutavé, otevrou si je i doma. Vcházejí jim nenásilně do paměti gramatická pravidla, frazeologie a v neposlední řadě slovní zásoba.

Neposedné děti, které nevydrží dlouho v klidu a potřebují i pohybovou změnu, potřebují učební **styl taktilní**, který kromě smyslů, zapojí ještě tělo. Zde se nejvíce osvědčují aktivity, které jsou spojeny s pohybem. Pokud učíme barvy, zahrajeme si hru: „The stork lost his cap“ (čáp ztratil čepičku), pokyny procvičíme hrou: „Simon says“ (obdoba naší Kuba řekl), číslovky hrou: „Molecule“ (molekuly, kdy děti tvoří skupinky podle počtu). Velkou oblibu má tzv. „Runnig dictation“, kdy děti mají lístečky a mají se seřadit do vět nebo při nácviku nových slovíček děti dostanou jen slovíčka anglická a musí po třídě hledat jejich český překlad,... Někteří učitelé mají obavy z neklidu dětí

a kázně, ale pokud si stanovíme pravidla a dbáme na jejich dodržování, není problém i rozdováděné děti pak posadit do lavic a pracovat v klidu.

Poslední smyslovou modalitou je **styl kinestetický**, kdy dítě potřebuje ke svému učení někoho dalšího nebo používá internet, CD, DVD,... Ve škole mají tyto děti rády práci na PC nebo s interaktivní tabulí. Rádi o všem diskutují, povídají si. Ve školách je mnoho výukových programů, které nejenom děti zkouší, ale s jejich pomocí si mohou nahrát vlastní hlas, zkusit, zda mají správnou výslovnost, vytvořit si dopis, pozvánku. Pro učitele tyto aktivity jsou možná časově trochu náročné, protože je nezbytné o přestávce otevřít počítače a připravit program, který chceme použít. V opačném případě by děti, kterým by něco nešlo, ztratily zájem, motivaci a nepracovaly by tak, jak bychom potřebovali. Hodina by byla ztracena, efekt žádný. Starší děti ale vždy rády pomohou. Je to jenom o organizaci.

2.2.4 Globální a analytické učení

Tuto metodu bychom mohli nazvat poznávání krok za krokem. Když se děti v první třídě učí číst, tak na některých školách se používají slabiky, na jiných se učí metodou genetického čtení. Také se postupuje od jednoduchých slov po obtížnější.

Záleží na preferenci aktivity pravé nebo levé hemisféry. Pravoemisférový typ (globální) chce vědět, jak bude vypadat konečný produkt dříve, než začne pracovat. Levoemisférový typ (analytický typ) provádí nejdříve analýzu informací, sleduje detaily a postupuje krok za krokem (účetní, matematici).

Pro angličtinu to znamená, že bychom měli slovíčka učit v souvislostech. Pokud dítě naučím barvy, pak třeba nějaké předměty, začnu spojovat. A red ball, my red ball,... a až budu umět sloveso, hned spojení využiju. I have a red ball. My ball is red. Dítěti pak skládání těchto jednoduchých vět bude připadat samozřejmé, protože spojení je již vytvořené.

2.2.5 Pohybové učení

Tento učební styl odpovídá potřebě být aktivní (dítě potřebuje při učení něco dělat, např. jíst, žvýkat, chodit). I každý z nás, když se něco učí, má svůj rituál. Někdo chodí po bytě, jiný si lehne nebo si s něčím hraje v ruce. Samozřejmě nenecháme děti při hodině jíst nebo žvýkat, ale dát do ruky malý gumový míček jistě nebude problém.

2.2.6 Reflexní učení

Odráží způsob, jakým se jedinec učí. Je to přemýšlení o učení, co jsem doporučil, co ne, co ještě mám udělat. Reflexní učení zahrnuje vnímání sebe sama (monitorování) a také vnímání výsledku činnosti.

Pokud bychom se zamysleli nad styly učení, nemůžeme vyhodnotit, který styl je lepší nebo horší. Styl, který může vyhovovat mně, nemusí být vhodný pro jiného jedince. Vše se odvíjí také od dozrávání centrální nervové soustavy, stylem osvojování si vědomostí a dovedností a vývoje různých psychických funkcí. (Zelinková , 2006, stránky 72 - 76)

2.3 Zařazení dětí se SPU

Co je pro dítě vhodnější? Být integrován v „klasické třídě“ nebo být ve speciální? Ve své praxi jsem si vyzkoušela obě varianty. Ve speciální třídě bylo 10 dětí. Práce byla velmi náročná, protože nebylo se o koho „opřít“, nebylo na čem stavět (třidu jsme převzala v 6. ročníku). Postupem času jsem ale do této třídy chodila moc ráda. Byla pro mne velkou výzvou, nutilo mě to více se připravovat, pořád něco vyrábět, přemýšlet JAK. Z každého jejich úspěchu jsem měla obrovskou radost. Zde jsem si vyzkoušela, že dítě opravdu nemůže zvládnout naučit se měsíce, dny v týdnu, pokud je nezvládá česky. Slovní druhy jim moc neříkaly, skloňovat zájmena? To bylo něco, přes co jsme se nemohli opravdu dlouho přenést. Velkou pochvalou byla pro mne hospitace paní ředitelky. Nejprve, když jsem ji uviděla, stáhl se mi žaludek, polilo mne horko a říkala jsme si: „ Proč zrovna do téhle třídy!“ Pak jsme měla radost z pěkné hodiny a pochvaly, že právě tyto děti pracovaly celou hodinu, jak jsem udržela jejich pozornost

a jak dokázaly reagovat. Ony se totiž před sebou nestyděly, věděly, že se jim nikdo nebude posmívat, hlásily se, byly aktivní, nebály se chodit k tabuli.

V klasické třídě by nikdy nezažily radost z úspěchu. Byly by na okraji, pro šikovné děti by byly terčem posměchu, nemluvíly by, bály by se, že se zesměšní. Tiše by seděly (někteří by na sebe upozorňovali nevhodným chováním a rušili) a hodiny by pro ně byly stresující. Kolik takových dětí máme ve třídách? Kolik takových dětí zažívá podobné pocity? Právě proto mne zaujala studie amerického autora, kterou následně uvádím.

2.4 The Gift of Dyslexia

V roce 1980, Ronald Dell Davis, americký autor knihy „The Gift of Dyslexia“ udělal průlomový objev, kterým zpochybnil a změnil pohled na dyslexii po celém světě.

Sám měl v dětství velké problémy a v dnešní době by byl nazýván jako autista. Selhal ve školském systému, ale později se stal úspěšným inženýrem, obchodníkem umělcem. Byl funkčně negramotný (ač jeho IQ je 160) až do věku 38, kdy zjistil, jak je to s jeho vnímáním a jak si pomoci. Od té doby svůj život zasvětil pomoci lidem s dyslexií, dosažení gramotnosti a sebeúctě. Uvedl, že by si každý mohl „kontrolovat“ svoji vlastní dyslexii tím, že posune duševní pohled na tento problém a uvidí v něm přednost.

Pak si všiml, že někdy se jeho příznaky dyslexie zhoršují. Jako inženýra ho napadlo, že kdyby mohl zjistit příčinu, může ji odstranit. Mnozí z jeho uměleckých přátel byli také dyslektici a přes metodu pokusu-omylu vyvinul spolehlivou metodu pro pomoc druhým, jak překonat svoji vlastní dyslexii. O rok později, v roce 1982, otevřel svoji první čtecí kliniku. Na základě klinického výzkumu zpracoval svoji vlastní teorii, která vychází z pohledu „dezorientace“. Dyslektici podle Davise obvykle vynikají v některých oblastech, přičemž v ostatních mají velký nedostatek. Většina z těchto silných a slabých stránek pocházejí z téhož důvodu - **dezorientace**. Zaměřil se na tři základní problémy k nápravě ve čtení, psaní, matematice a pozornost obrací i na koordinaci a hyperaktivitu.

Ron Davis vyvinul zvláštní postupy a cvičení pro všechny tyto oblasti. O rok později si otevřel první kliniku, a v roce 1994, poté, co pracoval s více než tisícem dětí a dospělých, vydal první vydání své knihy.²

² <http://www.dyslexia.com/science/>

Why is dyslexia a gift?

Dyslexic people are highly creative, intuitive, and excel at three-dimensional problem solving and hands-on learning. Our visual and holistic learning style means that we learn best through the creative process, with methods that focus on mastery of the meanings of words and symbols.

The true gift of dyslexia is the gift of mastery. When we use learning methods that fit our thinking style, we can excel in academics and read and write efficiently. ³

Proč je dyslexie dar?

Dyslektičtí lidé jsou vysoce kreativní, intuitivní a vynikají v řešení prostorových problémů i v manuálních dovednostech. Styl našeho vizuálního a holistického /celostního učení/ znamená, že se nejlépe učíme prostřednictvím kreativního /tvůrčího/ procesu, metodami, které jsou zaměřeny na zvládnutí významů slov a symbolů. Opravdovým darem dyslexie je dovedení věci do dokonalosti. Když používáme metody výuky, které odpovídají našemu způsobu myšlení, můžeme vynikat v teorii a efektivně číst a psát.⁴ (volný překlad)

Davis svoji teorii staví na tom, že dyslektik musí zvládnout 217 tzv. spouštěcích slov, která omezují čtení s porozuměním a dovedností. Procvičuje je psaním do jílu, do hlíny. Žáci pak dostávají text, kde jsou ona vynechaná slova a doplňují je podle kontextu. Na nápravu u dětí se zaměřuje od 8 let.

Má obrovskou výhodu, že nepracuje s dětmi v klasických třídách, děti docházejí na terapie. Je to pro ně mateřský jazyk – slyší ho kolem sebe (obdobou jsou pro naše děti na našich školách hodiny, kde paní učitelky, pracují s dětmi se SPU, mají vyčleněný čas na procvičování v českém jazyce, popř. matematice), a tak se snaží naučit vlastní řeč. Pro naše děti je to jazyk cizí. V naší republice máme síť škol, které se zabývají logopedickými poruchami, někde jsou oční třídy, „vyrovnávací“ (ale ty už skoro vymizely). Nebylo by jistě na škodu pomoci těmto dětem podobně jako v jazyce českém.

³ <http://www.dyslexia.com/>

⁴ volný překlad předchozího anglického textu autorky diplomové práce [3]

2.5 Communicative approach to language teaching

Guided noticing

„We often talk about "picking up" language - that is, hearing a word or phrase in context, realising what it means and then using it ourselves. The problem for students who are learning English outside English-speaking environments is that opportunities for "picking up" language are few. This is where BBC World Service can help. Listen to your favourite programme every week and pick out two or three words or phrases, teaching your peers the new words and phrases. By "noticing" useful or common pieces of language and analysing why each is being used, you are helping yourself to make clear links between your listening and speaking skills." (Šigutová, 2004, str. 31)

Řízené vnímání

Často mluvíme o "pochycení" jazyka - to je uslyšet slovo nebo frázi v kontextu, uvědomit si význam a sám ho použít. Problém pro studenty, kteří se učí angličtinu v jiném prostředí, je to, že příležitosti pro "pochycení" jazyka je málo. Zde může pomoci BBC World Service. Poslouchejte svůj oblíbený program každý týden a vyberte si dvě až tři slova nebo fráze, které jste rozeznali a porozuměli jste jim. Pak se tato slova snažte použít při učení svých studentů. Vnímáním užitečných a běžně užívaných částí jazyka a analyzováním jejich použití si pomáháte vytvořit jasná a zřetelná spojení mezi dovednostmi poslouchat a mluvit.⁵

V dnešní době mají díky internetu, televizi a hudbě žáci i studenti snazší možnost jazyk slyšet, zapamatovat si melodii některých slov, vazeb, vět. Mohou film či pohádku sledovat v angličtině, popř. si přečíst anglické titulky, a tak se vlastně učí cizí jazyk v běžných situacích, jak uvádí autorka uvedené publikace. Osvojovat si jazyk tzv. neuvědoměle, spontánně. Pro učení se cizímu jazyku má velký význam koncentrace pozornosti a ta v tomto případě je velká. Dítě navíc zapojuje více smyslů (sluch, zrak) a souvislosti z kontextu děje. Velký přínos spatřuji i v tom, že dítě má možnost si film nebo ukázkou na internetu (popř. písničku) pustit znovu. Nevýhoda této metody učení u dyslektických dětí je ta, že pokud pak vidí psaná slova, nedovedou si je propojit s mluveným projevem.

⁵ volný překlad M. ŠIGUTOVÉ

2.6 Výuka cizího jazyka u žáků se SPU

U žáků, kteří mají dyslektické obtíže už v mateřském jazyce, se problémy musí zákonitě projevit i při výuce jazyka cizího. Je na nás, abychom jim umožnili a pomohli dosáhnout potřebného cíle.

Změny se musí týkat následujících oblastí

- obsah učiva
- zásady vyučování a učení
- metody osvojování vědomostí a dovedností
- přístup k žákovi ze strany učitele i spolužáků

Pro žáka základní školy je prvořadé zvládnutí komunikativních dovedností, tedy srozumitelné užívání jazyka. V souladu s Evropským jazykovým portfolio (viz úroveň A1) lze v případě dyslektika považovat za úspěch, když na 1. stupni dokáže srozumitelně říci, kde bydlí, umí se jednoduše zeptat a dokáže porozumět jednoduché odpovědi vyslovované zřetelně a pomalu. Cílem tedy nemohou být bezchybně prováděná písemná cvičení, zaměřená na různé gramatické jevy, či dokonce překlady do cizího jazyka apod. (Zelinková, 2006, stránky 77- 78)

3 Metody, které mohou pomoci při reedukaci

3.1 Nácvik výslovnosti

- poslech audionahrávek s opakováním (student má svou vlastní audionahrávku a může také využívat ozvučené webové slovníky)
- sledování grafického znázornění tvaru artikulačních orgánů (např. výslovnost „th“)
- procvičení dvojic slov, která mohou být zaměňována, s barevným odlišením.

Slovní zásoba

U spíše vizuálně orientovaného studenta preferujeme

- zápis slovní zásoby s vyznačením obtížných slov
- barevné odlišování částí slov
- psaní slov na kartičky a manipulování s nimi.

U spíše auditivního typu preferujeme

- poslech nahrávek
- opakování po vyučujícím nebo dobrém studentu
- vyhledávání antonym, synonym, definování v anglickém jazyce opisem

Většinou se však osvědčuje multisenzorický přístup, tj. sluchová a zraková percepce, případně posilování kinestetické paměti.

Zde můžeme využít tyto aktivity

- obrázková abeceda
- karty s písmenky a kostkami
- obtahování tvarů
- vytváření slov z písmen
- skládání písmen
- spojování písmen, spojování obrázků a písmen
- vyškrtávání, kroužkování
- obtahování
- dvojice slov
- přiřazování, přeházené pořadí písmenek
- zvýraznění obtížné souhlásky

3.2 Gramatika

Dyslektický student může mít problém s gramatickými kategoriemi v rodném jazyce, a proto i gramatický systém anglického jazyka je pro něj obtížný.

Doporučuje se:

- začínat příkladem, pravidlo uvádět později
- sestavování barevných gramatických přehledů
- časté opakování pravidel
- v rámci např. ústního projevu určitá tolerance chyb – opravovat jen ty, které brání porozumění.

3.3 Čtení

Metody závisejí na cíli, který sledujeme. Při nácviku plynulého čtení s porozuměním se doporučuje:

- poslech textu na nahrávce;
- poslech téhož textu čteného učitelem nebo dobrým studentem;
- poslech textu spojený se simultánním tichým čtením;
- párové čtení.

Dyslektici mají problémy s porozuměním, jelikož dekodování psaného textu je pro ně obtížnější než u žáků, kteří nejsou takto znevýhodněni.

Vhodná cvičení

- vyber z možností správnou odpověď
- vyřaď, co tam nepatří
- přiřaď správné slovo
- doplň zbytek slova, které v textu chybí (cvičení typu „close“)
- čtení obrázků
- doplňování slov
- slovo, které nepatří
- rozházená slova
- přeházený obsah textu – proužky

3.4 Psaní

Při psaní v anglickém jazyce se nejčastěji objevuje požadavek psaní souvislého textu.

Náměty při psaní dopisu

- uveď zpřeházené věty do správného pořadí a sestav dopis
- dokonči věty v dopisu výběrem z možných nabídek
- vytvoř osnovu k danému dopisu, zavři učebnici a napiš text dle osnovy
- diktát formou obrázků
- spojení obrázku a textu
- vyhledávání chyb, doplňování písmen
- neposlušná písmenka
- skládat slova
- házení kostkou – vymýšlení slov
- popletené věty

3.5 Mluvení

Patří k jedné z velmi důležitých dovedností a v praxi nejpotřebnější. Vždyť naším hlavním úkolem by mělo být, že se dítě dokáže domluvit, představit se, zeptat se na cestu. Při nácviku patří tato dovednost k velmi náročným. Vyžaduje jak správnou výslovnost, gramatickou strukturu, slovní zásobu, tak také logickou reakci. Zde nám mohou pomoci aktivity, které navozujeme, hrajeme. Velký prostor je tu pro dramatickou výchovu. Dramatické techniky zde mohou obohatit mluvní projev. Techniky dramatické výchovy jsou pro děti vhodné pro svoje velké použití z pohledu estetického, emočního, tělesného a sociálního učení.

Můžeme využít

- jednoduché každodenní situace
- dramatizace pohádek
- dokončení příběhu
- poskládání příběhu

3.6 Analýza učebnic pro dyslektické děti

Když jsem hledala na našem knižním trhu nějaké učebnice, které by byly celé zaměřeny na výuku angličtiny pro tyto děti a měly návaznost i do vyššího ročníku, objevila jsem jen dvě řady. Jedna řada učebnic je i pro druhý stupeň, ale druhá končí v pátém ročníku.

Obě autorky se shodují, že jim po zkušenostech v praxi chyběly učebnice, které by vyhovovaly potřebám dětem se SPU. Paní doktorka Milena Kelly, začala svoji učebnici pro třetí ročník vydávat již v roce 1996 a jako první u nás použila „Rámcový vzdělávací program“ a začlenění kompetencí, označení jazykové úrovně (A_1, A_2, \dots). Mgr. Dagmar Chroboková vydala knížky pro 3. – 5. ročník ve spolupráci s nakladatelstvím TOBIÁŠ zabývající se literaturou pro děti se SPU.

3.6.1 Učebnice – autorka Milena Kelly

Učebnice jsou formátu A_5 (nestandardní rozměr), nebarevné, mají pracovní sešit a ještě jeden pro dyslektiky. Všechny pokyny jsou v českém jazyce. Metodika je členěna po měsících, rozpracovány jsou tam i vyučující hodiny, rovněž v češtině. V pracovním sešitě je na konci učebnice slovníček, řazený abecedně s anglickým přepisem slovíček a českým překladem.

V pracovních sešitech je používáno velké tiskací písmo, zvláště pro první stupeň tak důležité, děti přepisují slova nebo si pastelkami vybarvují obrázky. Pracovní sešity jsou doplněny tajenkami, velký důraz je kladen na barevné rozlišování. Např. při nácviku množného čísla děti podtrhují koncovku u pravidelného tvoření množného čísla modře, při změně tvrdého y na měkké – fialově, při přidání – e – zeleně a nepravidelné tvary červeně. Tato barevná rozlišení jsou všude, kde je potřeba zapamatovat si gramatické struktury a změny. Rovněž i tvoření sloves v nepravidelných tvarech je řazeno do barevných skupin. Nevýhodu učebnice i pracovního sešitu spatřuji v tom, že se jeví jako nezajímavá z pohledu grafického zpracování, výběru obrázků, malého množství textu k procvičování čtení. Pracovní sešit je vhodný k doplnění a procvičení učiva. K učebnici je samozřejmě i CD. O názor na výuku jsem požádala autorku osobně a její odpověď přikládám.

„Já jsem ve své práci vycházela z principů stanovených paní dr. Olgou Zelinkovou, byla jsem zase já na jejich seminářích a také mám její publikace.

Takže jsem respektovala a využila poznatky českých odborníků na SPU, také dr. Nováka - dyskalkulie, jeho poznatky jsou důležité pro výuku mluvnice - dítě má v ruce, uchopí to co potřebuje pro mluvnickou operaci. To mi potvrdila i paní Rýdlová, která se snažila velmi intenzivně, protože sama je dyslektička ,pomůcky pro pochopení anglické mluvnice vytvořit a také už jsem to nějak viděla na netu. Mně, coby angličtináře, oslovila také cesta snažit se ukázat zákonitosti anglického pravopisu a obtížná slova nacvičovat jako slova "vyjmenovaná", odlišit je, podtrhnout červeně. To jsem dělala učebnici pro 4. ročník - Angličtina po písmenkách, v ní se toto používá, vzhledem k náročnosti tehdejších osnov je ale velmi předimenzovaná. Nicméně tento dětem známý postup výuky pravopisu se mi osvědčil.

Hlavním problémem je předimenzovanost, můj velký a úspěšný kolega - jazykovec ve Velké Británii, nyní velmi slavný David Crystal to velmi pěkně neformálně řekl, že mluvnici každý jakž takž ovládne, ale množství slovní zásoby ho zabije. Zejména dětem dys není jasné - a mají zcela pravdu - proč se na ně pořád valí nová slova a většina je pro ně absolutně nezajímavá, nechtějí se je učit, nemají k nim vztah, nepoužívají je ve svém náhledu na svět - zejména slova abstraktní. Takže vycházet z toho co se děti chtějí učit: barvy, čísla, jídlo, věci kolem nás a z toho jednoduchou domluvu.

Tu neustále procvičovat, utvrzovat děti v tom, že toho už dost umí, že se mohou předvést jak jsou šikovné.....ta radost z učení tam musí být. Nikdo nechce být hloupý, že? No a musí to umět slovem i písmem, tedy přečíst a napsat. “

(ponecháno bez úprav)

3.6.2 Učebnice – autorka Dagmar Chroboková

Učebnice pro 3. – 5. ročník má formát A4, jsou zároveň i pracovním sešitem. Lekce jsou členěny do lekcí podle školních měsíců, barevná je jen dvoustrana, kde začíná nová lekce, zde je také slovní zásoba, která se bude procvičovat. V učebnici je dost prostoru pro dopisování, ale asi by bylo dobré, používat více velká tiskací písmena. Vzadu je slovníček se slovní zásobou a jejím fonetickým přepisem. Je doplněna i poslechovým CD, kde je mnoho písniček, které děti mají v tomto věku rády a mohou se s jejich pomocí naučit správnou intonaci slov a výslovnost. V současné době lze využívat i CD, které je k interaktivní tabuli. Autorka sama podle těchto učebnic vyučuje ve všech třídách na škole, kde působí.

3.6.3 Učebnice za nás děti anglicky nenaučí

Dokázala bych si představit podle této učebnice vyučovat, ale mě osobně je blízká učebnice „New english for you“, kterou vytvořila Zdeňka Kociánová pro velký prostor, který dětem poskytuje v pracovním sešitě. Uspořádání učebnice i její barevné grafické zpracování je pro děti velmi poutavé a blízké, protože vychází z našeho prostředí. Děti se seznamují se zvyky v Anglii nebo jiných anglicky mluvících zemích, jejich kulturou, ale není to pro ně tak cizí jako třeba v učebnicích, které jsou vydány v Anglii.

Jako ideální učebnici a pracovní sešit pro dyslektické děti bych si představovala takovou, kterou bych tvořila podle potřeby dětí ve škole. Měli bychom kroužkové desky, kam bychom dávali postupně pracovní listy a ty děti, které by ještě potřebovaly nějaké procvičení, by dostaly listy na docvičení a ty, které už učivo zvládají, by mohly rozvíjet svoje dovednosti již formou složitějších úkolů. Oporou by měla být učebnice se slovní zásobou, barevnými poutavými obrázky, které by dávaly námět k mluvním cvičením, srozumitelné nahrávky a písničky. Důležitá by byla i cenová dostupnost a podpora formou obrázkových karet, CD, DVD, popř. počítačových programů. Celá učebnice by mohla být provázaná nějakými postavkami, které by děti učebnicí prováděly. Mohly by to být právě i postavičky z jiných zemí v podobě zvířátek, které pocházejí z různých částí světa. Dnes je kladen důraz také na provázanost mezipředmětových vztahů, tak proč ne?

Podívejme se na učebnice, které vytvořili naši přední odborníci a k tvorbě vzali nejenom odborníky na daný předmět, ale také psychology a pedagogy (např. tzv. kroková metoda v matematice).

V angličtině bychom mohli čerpat z vydaných pracovních listů od autorky Zdeňky Kastlové „Nebojte se angličtiny“, které vydalo nakladatelství Fraus.

B Praktická část

4 Reeducace v anglickém jazyce pomocí pracovních listů

Žák pomocí smyslového vnímání zpracovává informace, které jsou do jeho mozku přiváděny prostřednictvím smyslových orgánů a dostředivých drah centrální nervové soustavy. Zde jsou zpracovány a převáděny prostřednictvím odstředivých nervových drah k výkonným orgánům. Na tomto procesu se podílí paměť. Na nás je, abychom dětem pomocí výukových metod pomohli zapojit co nejvíce smyslů a udržet v paměti potřebné informace. Musíme si uvědomit, kterou dovednost chceme procvičovat a zvolit adekvátní postup. V pracovních listech jsem se zaměřila na náměty, které by mohly dětem pomoci rozvíjet jednotlivé dovednosti. Potřebujeme zvýšit koncentraci dětí a pak se naše práce zefektivní. Děti potřebují pořád něco, co je pro ně nové, musí to být srozumitelné a těšit se, že pokud je chceme naučit něco nového, vycházíme z toho, co dobře znají, aby měly jistotu. Někdy stačí, když vidí známé obrázky, a my pokračujeme jen v rozšiřování slovní zásoby.

K označení jednotlivých částí jsem zvolila grafický symbol, který znázorňuje, která část je stěžejní v procvičování. Jednotlivé dovednosti nejdou od sebe oddělit, ale můžeme zvolit míru procvičení a upevnění.

4.1 Speaking

Děti již v předškolním věku se setkávají s angličtinou formou písniček, básniček. Snaží se porozumět a mají radost, že se naučily nějaké nové slovíčko a mají tendenci jej pořád opakovat a připadají si velmi důležitě. Na nás je, abychom je tu správnou výslovnost naučili. Opakujeme s nimi stále stejné vazby, podle obrázků pojmenováváme slovíčka a bez použití písmen rozšiřujeme jejich slovní zásobu. Do reedukačních technik problémů sluchové percepce je nutné zařadit rozvoj obou mozkových hemisfér.

Ke správnému nácviku sluchové orientace patří také dovednost, kdy dítě je schopno správně reprodukovat, opakovat slova. V angličtině nemáme diakritická znaménka a tak je velmi důležité nacvičit správnou výslovnost, můžeme zpočátku pomáhat i přehnanou, důraznější výslovností. Zaměřujeme se na nácvik sluchové analýzy a syntézy a zřetelnou oporou nám jsou především „Flash cards“ a sluchové nahrávky. Pokud je narušená nebo nedostatečně rozvinutá sluchová paměť, má dítě problém s naučením se básniček i říkadel. Zde mohou opět pomoci obrázky a zapojení pohybu. Snažíme se zapojit i nějaké lehce zapamatovatelné pravidlo v mateřském jazyce.

Např. *I, you, he, she it – už to umím líp, you, we they – to jsem šikovnej!* Dítě si lehčeji zapamatuje jednotlivé osoby a kdykoli pak potřebuje pro vybavení, ji použije. Postupně přidáváme písmenka, slova, věty. Používáme tiskací písmo pro jeho snadnější rozlišení (viz pracovní listy č. 7, 9, 12, 13, 17-26, 28-30).

4.2 Reading

Při nácviku čtení se zaměřujeme na rozvoj zrakového a sluchového vnímání, pravolevé a prostorové orientace, zrakové a sluchové paměti, ale i senzomotorické koordinace. Volíme potřebnou výšku písma, zřetelné označení, barevné zvýraznění, používání stejných symbolů, obrázky adekvátní věku dítěte. Zapojujeme děti do vytváření různých kartiček, obrázkového čtení, vybarvování, dokreslování. Pokud je narušena mikromotorika očních pohybů, jsou velké obtíže při přechodu na levohemisférové funkce. Děti nejsou schopny plynule přečíst anglický text. Je nutné neustále opakovat, aby dítě vidělo i slyšelo současně, popř. zapojit i další smysl. (viz pracovní listy č. 1 –5, 7, 8, 14, 16, 10, 21, 27- 30).

4.3 Listening

Narušené sluchové vnímání se může nepříznivě projevit při osvojování si cizího jazyka, gramatických pravidel a narušená sluchová paměť komplikuje učení prostřednictvím sluchové cesty. Pokud nezapojujeme i názorné pomůcky, možnost vyzkoušet si (pantomima), opakování, mají děti velký problém. Neslyší v angličtině při poslechu mluveného slova rodilými mluvčími zkrácené tvary, nejsou schopny slova rozpoznat, vyhodnotit, nerozumí. Ztrácí se, přiřazuje se hyperaktivita, ztrácí motivaci. Zde musíme správně vyslovovat, na ukázkách ukazovat rozdílný význam slov. Napomáhat opět můžeme přehnanou výslovností, rytimizací slov. (viz pracovní listy č. 16, 23, 24, 25).

4.4 Writing

Jedná se o velmi těžkou dovednost v angličtině. U dětí, které mají obtíže v českém jazyce, bychom mohli předpokládat, že jej budou mít i v jazyce cizím. Děti potřebují velmi citlivý a trpělivý přístup, je zapotřebí ponechat delší čas na zvládnutí jejich pomalejšího tempa, jednotlivé kroky musíme rozfázovat, postupovat od nejjednodušších slov a spojení k nejsložitějším. U těchto dětí bychom měli být trpěliví, hodně je motivovat. Pomoci by nám mohlo obtahování slov, psaní tiskacími písmeny, barevné zvýraznění, používat obrázkový slovník, porovnávání dvojic slov. Pokud dítě ve slově vynechává zdvojené hlásky, je dobré procvičování podporovat zrakovou cestou. (např. skládání slov z písmen,...). Vhodné je také mít zavedený sešit se slovy, ve kterých dítě nejčastěji chybí nebo ve třídě krabici, kam se hází slova s chybami. Dítě si musí napsat samo slovo, ve kterém chybovalo správně na lísteček, podepsat jej a hodit do připravené krabice. Při každé hodině učitel vytáhne pár slov, vyvolá děti, které byly napsány na lístečku, a ony zkusí napsat slovo správně. Pokud to zvládnou, dostanou lísteček zpět. (viz pracovní listy č. 5, 6, 8, 10 - 12, 15, 20, 22, 27).

POUŽITÉ SYMBOLY

Tyto symboly ukazují, na kterou z dovedností je pracovní list zaměřen. (mluvení, poslech, čtení, psaní).

symbol pro domácí úkol

metodické poznámky pro učitele

symbolizuje druhy procvičování, jakou oblast rozšiřuje

doporučení pro učitele

Použité zkratky:

SPU	specifické poruchy učení
PL	pracovní list

5 Pracovní listy

Pracovní list číslo 1 – Tvoř slova

Pracovní list číslo 2 – Hledej dvojice slov

Pracovní list číslo 3 – Rýmující se obrázky

Pracovní list číslo 4 – Tvoř slova z obrázků

Pracovní list číslo 5 – Tvoř slova z písmenek

Pracovní list číslo 6 – Abeceda

Pracovní list číslo 7 – Časování slovesa „to be“

Pracovní list číslo 8 – Časování slovesa „to have“

Pracovní list číslo 9 – Škola

Pracovní list číslo 10 – Tělo

Pracovní list číslo 11 – Zvířata → křížovka

Pracovní list číslo 12 – Zvířata → utvoř věty

Pracovní list číslo 13 – Domácí zvířata

Pracovní list číslo 14 – Obrázkové čtení

Pracovní list číslo 15 – Obrázkové čtení → křížovka

Pracovní list číslo 16 – Čtení a vybarvování

Pracovní list číslo 17 – Utvoř věty

Pracovní list číslo 18 – Zápor v anglické větě

Pracovní list číslo 19 – Konverzační obraty

Pracovní list číslo 20 – Bludiště

Pracovní list číslo 21 – Můj den

Pracovní list číslo 22 – Oblečení

Pracovní list číslo 23 – Jídlo

Pracovní list číslo 24 – Co kdo dělá

Pracovní list číslo 25 – Přítomné časy sloves

Pracovní list číslo 26 – Předložky

Pracovní list číslo 27 – Doplnování s křížovkou

Pracovní list číslo 28 – Pojmenuj obrázek

Pracovní list číslo 29 – Popiš zvířátka

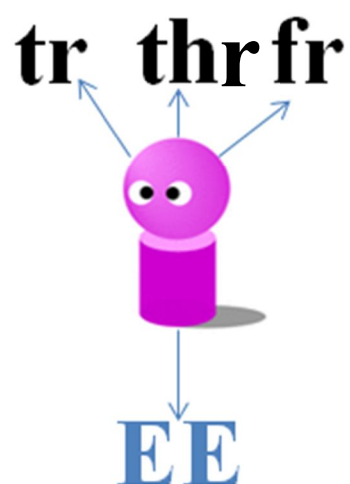
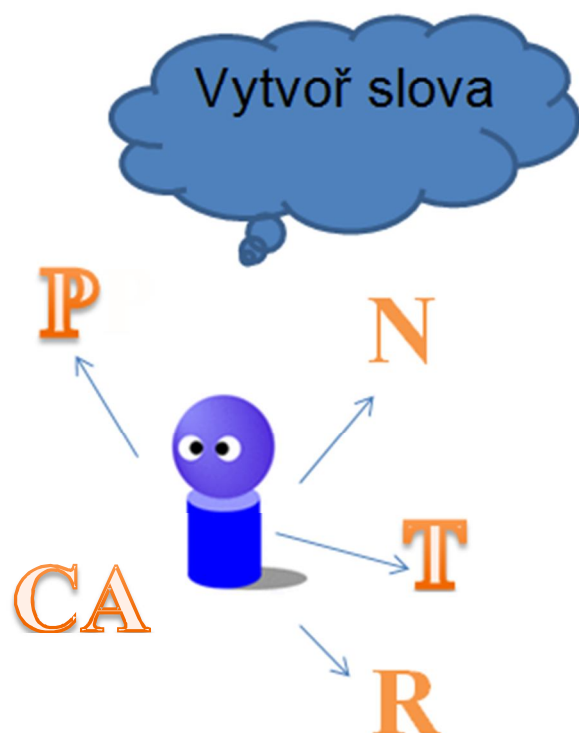
Pracovní list číslo 30 – Tvořte otázky a zápor

Pracovní list č. 1

Vytvoř slova

6

7

Slova napiš

Nakresli obrázky

8

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 1 – TVOŘTE SLOVA

Tento PL aktivizuje fonémické uvědomění. Žák má podle vnímání tvarů písmen a jejich následného spojení vytvořit slova. Má si vybavit obsah slova, slova přečíst, napsat a nakreslit. Dítě tedy aktivizuje několik poznávacích procesů. Důležité je také slova nahlas přečíst.

Zde bylo právě zajímavé, že dyslektické děti, nejprve přehlédly první slabiku „ca“ a začaly hned tvořit slova od počátečního písmene, které uviděly napsané velkým písmenem. Ostatním dětem to nedělalo problém. U druhého panáčka takový problém neměly, protože slova byla těžší a tak se „zastavily“ a zamyslely. Problém tu asi vznikl nesprávnou volbou velkých písmen v textu. Dítě se zaměřilo na tvary, které pro něj byly rychle rozpoznatelné, a přehlédlo počáteční slabiku. Právě grafická úprava je někdy problémem v učebnicích angličtiny. Děti ztrácejí orientaci, souvislosti.

Procvičujeme

- **reading, spelling, writing**
- **aktivizace poznávacích procesů**

⁶ <http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=223>

⁷ <http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=224>

⁸ <http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=108&pos=7>

Pracovní list č. 2

Hledej dvojice slov, která se rýmuji

BALL

HAT

CAT

BLUE

HEN

FOX

MOUSE

STAR

TURTLE

KITE

DRINK

BED

CAR

BOX

CAKE

HOUSE

SNAKE

WALL

PEN

TWO

PURPLE

RED

WHITE

PINK

Slova napiš

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 2 – HLEDEJ DVOJICE SLOV

Správná výslovnost je v angličtině velmi důležitá, proto bychom jí měli právě v počátcích učení věnovat velkou pozornost. Odlišnost výslovnosti hlásek od češtiny pak způsobuje dětem velké problémy. Poznávají, že pokud slovo špatně vysloví, může mít jiný význam. Fonologické uvědomění, kde děti pomocí rýmu propojují jednotlivá slova, je vede k vytvoření si jazykového citu na pozadí rýmu. Stává se pak, že si dítě vybaví i druhé slovíčko, které má v paměti zafixované podle rýmu.

Je dobré na začátek hodiny děti zaktivizovat třeba jednoduchou hrou, kdy vyučující právě říká jednotlivá slovíčka, a děti odpovídají rýmujícím se slovem. Upevňujeme nejen slovní zásobu, ale děti slyší stejně znějící slova, mývají pak problém s výslovností, ale stačí naznačit, že dané slovo se vyslovuje stejně, jako např. „car“ – dlouze a vyslovujeme hlásku „a“.

Procvičujeme

- **speaking, reading, writing, vocabulary**
- **spelling, jazykový cit, sekvenční analýzu**
(přemýšlet o hláskové stavbě slova a vybavovat
i gramatické pravidlo)

Pracovní list č. 3 Rýmující se obrázky

 <p>A HOUSE</p>	 <p>RED</p>
 <p>A TOY</p>	 <p>PURPLE</p>
 <p>A BEE</p>	 <p>BROWN</p>
 <p>A SNAKE</p>	 <p>A CHAIR</p>
 <p>A BAT</p>	 <p>A WIZARD</p>

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 3 – RÝMUJÍCÍ SE OBRÁZKY

Nácvik výslovnosti není jednoduchý a měli bychom vycházet ze zkušenosti z naší mateřštiny, jak se učí malé děti mluvit. U malých dětí nic vysvětlujeme, vycházíme z jejich schopnosti napodobovat, reprodukovat. Nácvik výslovnosti prostřednictvím rýmů zcela nenásilně fixuje jednotlivé jevy a slovní zásobu. Při nácviku spojujeme text, obrázek, pohyb, gesta, tím se žákům do jejich paměti ukládá velmi trvalý jazykový materiál. Při rytimizaci jazyka je paměťový efekt ještě vyšší.

Na pracovním listu jsou úmyslně voleny v jedné polovině obrázky a v druhé polovině text. S dětmi pracovní list projdeme, nacvičíme neznámá slova a pak ponecháme aktivitu na nich. Jeden řekne slovíčko a ostatní odpoví slovíčkem, které se k danému slovu rýmuje. Můžeme pak prohodit obrázky za text a text za obrázky, aby děti viděly i spelling u ostatních slov.

Procvičujeme

- **speaking, listening, reading, spelling**
- **upevňování suprasegmentálních jevů – přízvuk, rytmus, tempo**

⁹ (seřazeno postupně po sloupcích)

<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=7>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=37>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=160>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=30>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=21>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=3>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=2>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=15>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=11>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=search&cat=0&pos=14>

Pracovní list č. 4
Tvoř slova z obrázků

C + A + P = CAP

C + A + T = CAT

S + A + D = SAD

Prostor pro tebe: namaluj obrázky a napiš slovíčka

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 4 – TVOŘ SLOVA Z OBRÁZKŮ

Velmi oblíbeným procvičováním je tvoření slov pomocí začátečních písmen. Pro dyslektické děti je toto cvičení poměrně lehké. Jediným, ale důležitým předpokladem, je znát slovíčko. Dítě podle počátečního písmene slova sestaví slovo nové. S pomocí obrázků se učíme nová slova. Obrázky dětem neměníme. Mají pak zafixováno spojení jednotlivých obrázků a tyto obrázky nám pak pomohou při nácvičku abecedy.

Děti pod obrázky píší počáteční písmeno a pomocí matematického grafického znázornění „vypočítají“ slovo.

C

+

A

+

P

=

CAP

Obrázky volíme nebarevné, aby děti měly možnost si je samy vybarvit. Ve třídě si pak vyvěsíme všechny použité obrázky, sestavíme si z nich abecedu, podle níž můžeme učit i jiná slova. Dětem jenom řekneme, ať si slovíčko sestaví pomocí obrázku a nacvičíme spelling. Obrázkovou metodu můžeme používat zvláště u malých dětí, kde ještě neznají písmenka. Velmi rychle se slovíčka učí a nedělá jim pak problém pravopis, protože si velmi rychle zafixují obrázky. Je to také velká pomoc při výslovnosti, jen musíme dbát na volbu vhodných slov (ukázkový list abecedy je přiložen).

Procvičujeme

- writing, reading, vocabulary, spelling
- obrázkové čtení

Ukázkový list abecedy

A

B

C

D

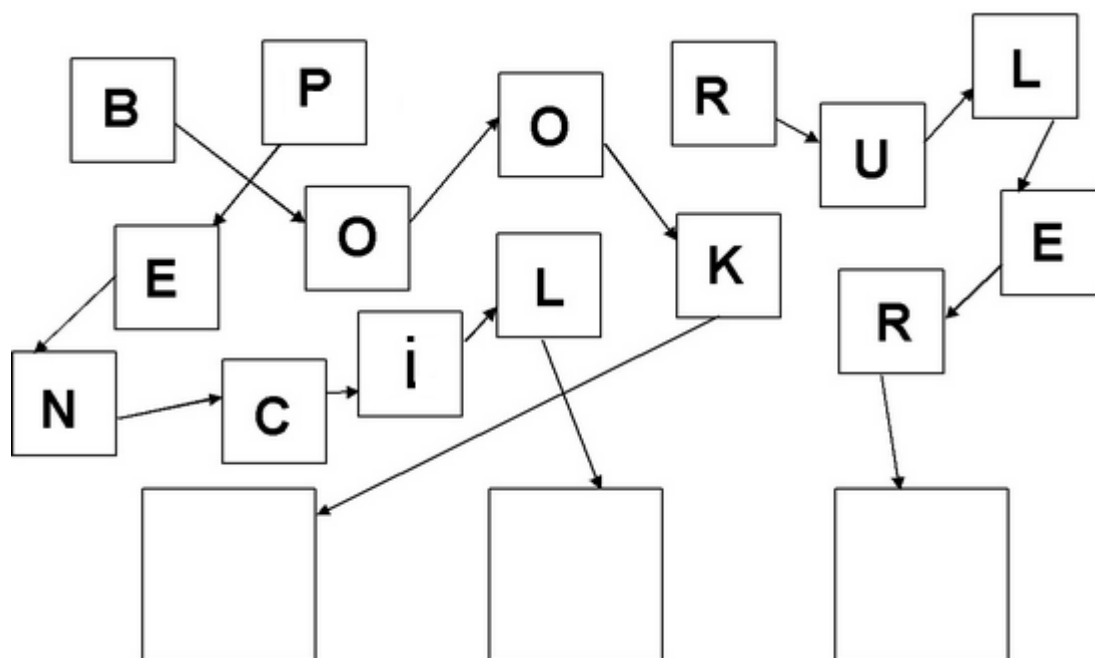

E

Pracovní list č. 5

Tvoř slova z písmenek

Napiš slova začínající na daná písmenka.

P *S* *B*
R *C*

Metodické pokyny pro pracovní list č. 5 – TVOŘ SLOVA Z PÍSMENEK

V pracovním listu mají děti za úkol ze zpřeházených písmenek složit slova. Pomůckou jsou jim v textu šipky. Pro dyslektické děti, které mají problém v prostorové orientaci, je vhodné, aby si zvolily barevnou pastelku a jednotlivé šipky obtahovaly vždy jednou barvou. Nebudou mít problém s orientací v textu a lépe se jim budou skládat slova.

Jako druhý úkol mají vymyslet slova začínající na určené písmeno.

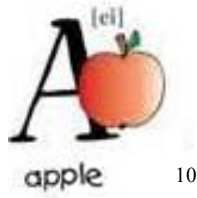

Procvičujeme

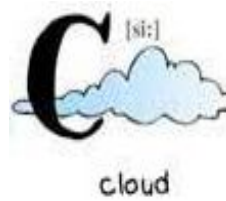
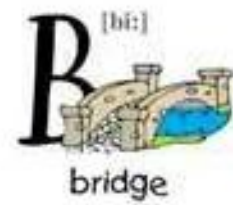
- **reading, writing**
- **prostorovou orientaci, analyticko – syntetickou metodu čtení (phonic approach)**

Pracovní list č. 6

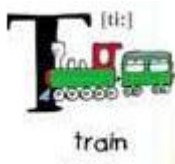
Abeceda

10

¹⁰ (všetchna písmena)
http://www.eduposters.org/img/preview/the-alphabet_big.jpeg

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 6 – ABECEDA

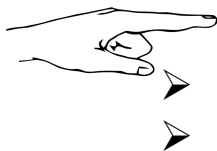
Anglická abeceda není pro naše děti až takovou jednoduchou záležitostí.

Můžeme jim ale její naučení usnadnit. Kromě toho, že existují hezké písničky na snadnější zapamatování, lze použít i barevné odlišení pro snadnější výslovnost. Cílem pracovního listu je, vytvoření vlastního slovníčku a k jednotlivým slovíčkům přiřpisování dalších podle individuálních znalostí.

Barevné odlišení abecedy podle výslovnosti.

A H J K	GREY
B C D E G P T V	GREEN
F L M N S X Z	RED
I Y	WHITE
O	YELLOW
Q U W	BLUE
R	PURPLE

Budeme-li chtít použít barevné odlišení, písmenka na pracovním listu dáme do barevných koleček.

Procvičujeme

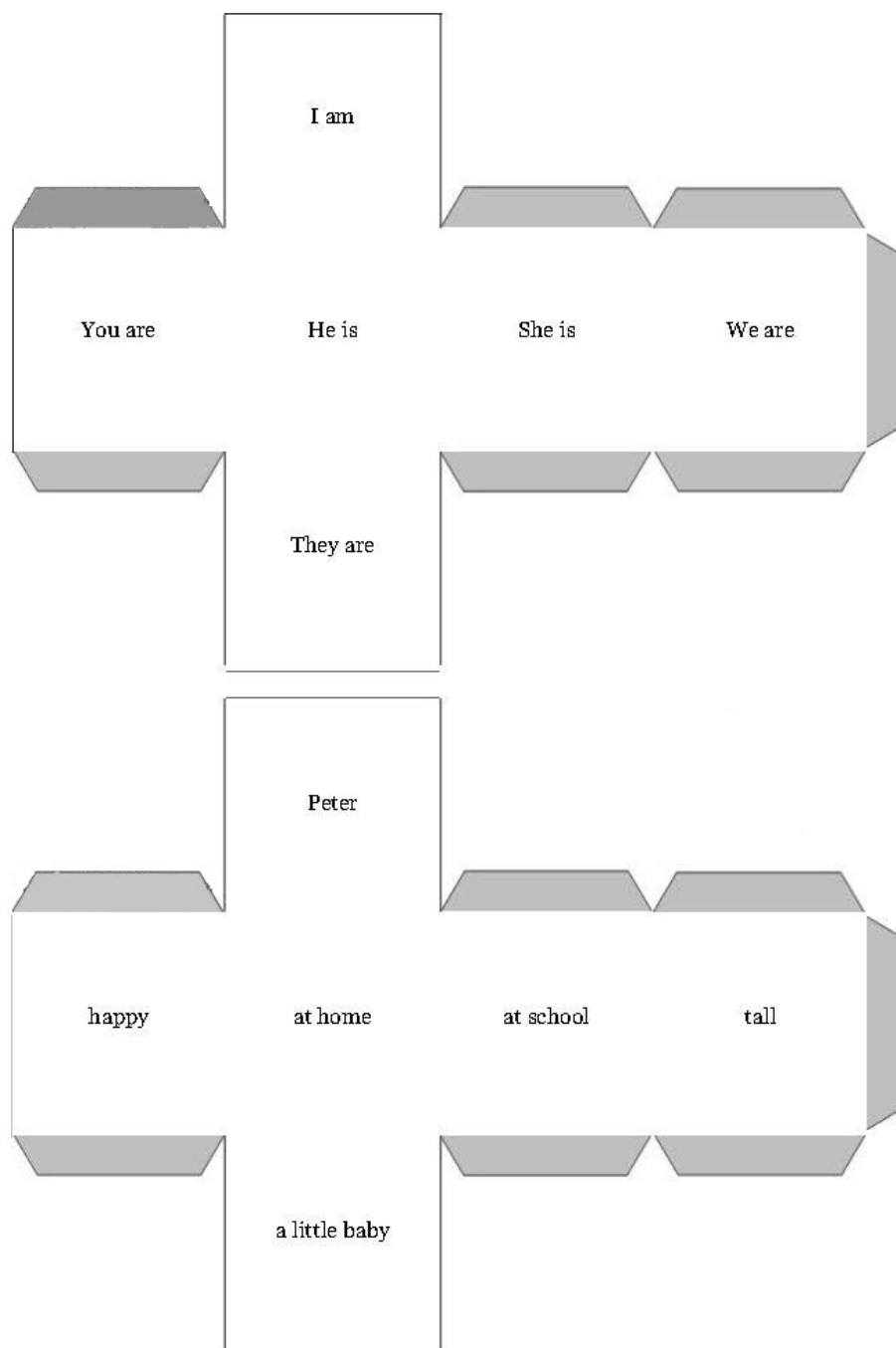
speaking, writing, listening

zraková percepce

Pracovní list č. 7

Sloveso „to be“

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 7 – ČASOVÁNÍ SLOVESA „TO BE“

Naučit děti správně časovat sloveso „TO BE“ není jednoduché. Je několik metod, které mohou pomoci. Jednou z nich je vytvořit dvě kostky. Na jednu napíšeme osobní zájmena nebo podměty a na druhou tvary slovesa. Dítě hodí jednou kostkou a druhou pak přiloží ve správném tvaru. Pro fixaci můžeme dětem nějaká spojení nechat napsat.

Výroba kostek je pro děti náročná, z tohoto důvodu je vhodné, poprosit starší ročníky, které v rámci matematiky se zabývají tělesy a vyrábějí si je.

Procvičujeme

- speaking, listening
- multisenzorinální – poslouchej, dívej se, říkej, napiš

11

Doporučení

Jednou z velmi efektivních metod pro nácvik vazeb slovesa „to be“ je spojení časování slovesa s pohybem. Vytvoříme kroužek, na zem připravíme lístečky s uvedenými osobními zájmeny a tvary slovesa. Dítě má za úkol postavit se pravou nohou na osobu a levou na příslušný tvar slovesa. Má dvě nohy, a musí oběma stát na lístečkách. **Obě musí** mít umístěny. Nahlas si pak říká: I am,... he is,... zapojíme více smyslů a učení je efektivnější. Vazby se rychle zautomatizují.

¹¹ <http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=108&pos=42>

Pracovní list č. 8

Časování slovesa „to have“

HAVE GOT

Peter _____
a computer

My sister _____
a doll

My friends _____
a ball

My brother _____
a Teddy bear

The baby _____
a dog

My parents _____
a car

The students _____
a shirt

HAS GOT

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 8 – ČASOVÁNÍ SLOVESA „TO HAVE“

Cílem pracovního listu bylo správné doplnění slovesa **HAVE** a **HAS**, ve správném tvaru, který bude odpovídat podmětu. Pro dyslektické děti bude lépe pochopitelné, opět zvolit barevnou pastelku. Děti naučíme již od počátku označovat podmět ve 3. osobě čísla jednotného a pomůžeme jim minimalizovat chyby. Dítě nejprve přečte text a podtrhne nebo zakroužkuje podmět ve 3. osobě čísla jednotného, což je signálem, že bude něco jinak. Je to jednoduchý způsob, který nepomáhá jenom dyslektickým dětem, ale i těm roztěkaným, nesoustředěným.

Černobílé obrázky ponechávají prostor pro dětskou fantazii. Hlasitým čtením procvičujeme jednotlivé věty a upevňujeme vazby slovesa. Věty doplňujeme o přídavná jména, např.: Peter has a new computer. My friends have a blue ball.

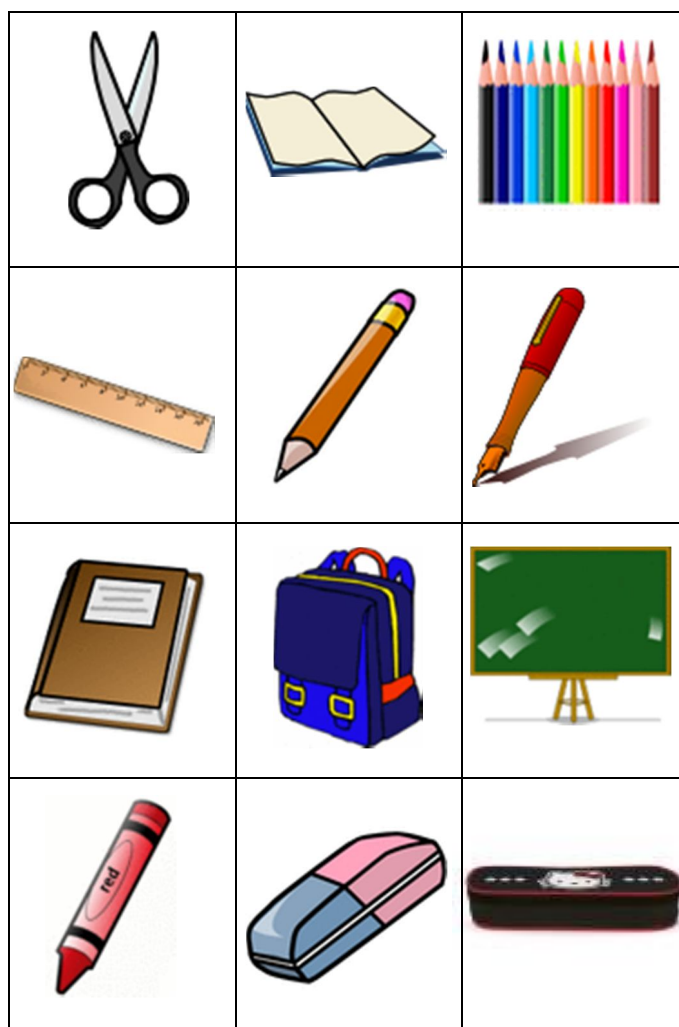

Procvičujeme

- **writing, reading, vocabulary**
- **gramatickou strukturu věty, prostorovou orientaci**

¹² <http://www.anglomaniacy.pl/grammar-adventure-2.htm>

Pracovní list č. 9 Škola

13

CRAYON

SCHOOL BAG

COLOURED PENCIL

PENCIL CASE

RULER

RUBBER

PEN

PENCIL

SCISSORS

BOOK

EXERCISE BOOK

SCHOOL BOARD

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 9 – ŠKOLA

Každý žák dostane svůj pracovní list a společně projdeme slovní zásobu. Máme připravené čtverečky ze hry kris-kros, kterými žáci zakrývají (nejprve podle poslechu) jednotlivé obrázky. Hrajeme BINGO. Pak rozstříháme text a děti zkouší obrázky zakrýt správnými slovíčky. Zkoušíme psát slova do vzduchu od nejjednodušších, poté na tabuli (slovička, která se dítěti podaří napsat bez chyby, si odloží na jednu kupičku a ta, kde udělá chybu, na druhou – procvičí pak napsáním do sešitu).

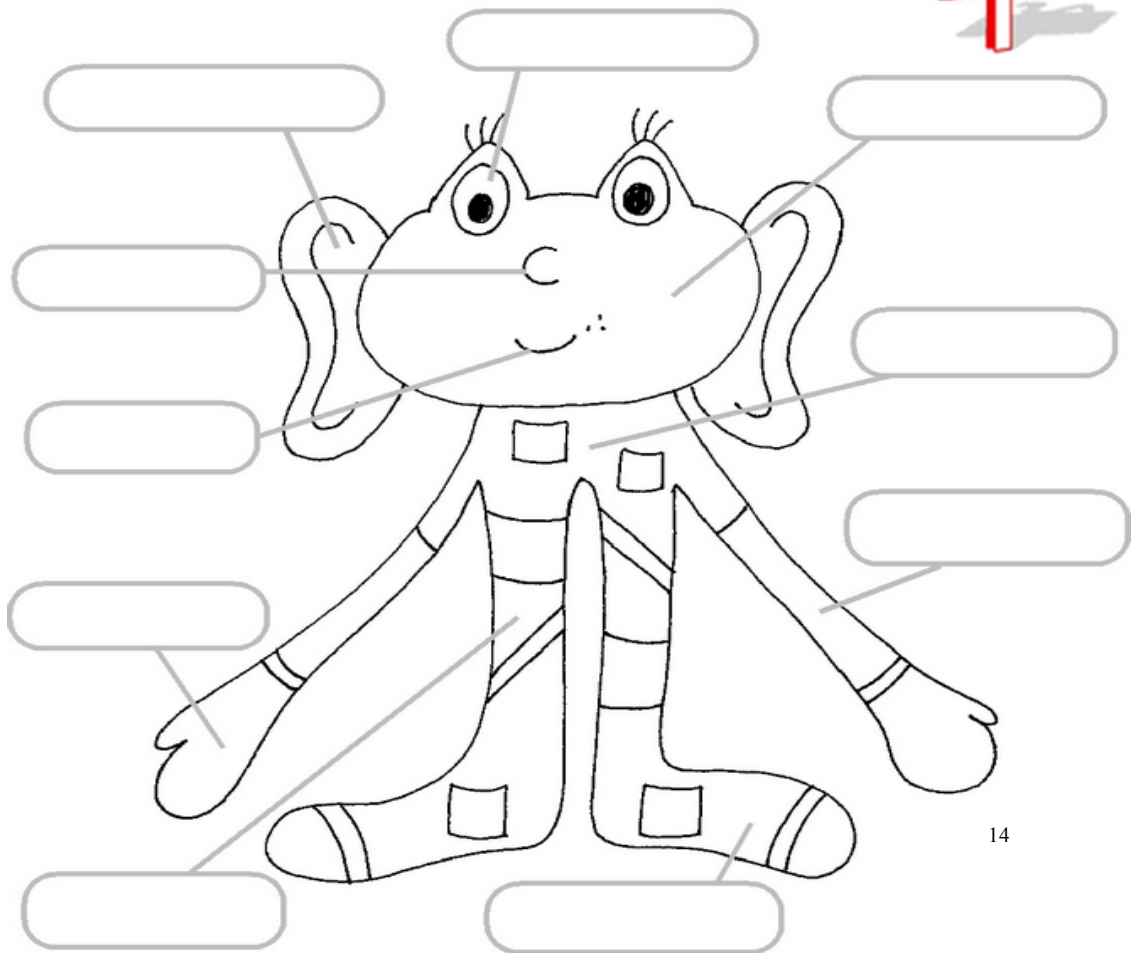
Procvičujeme

- **listenig, speaking, writing, vocabulary, reading**
- **sluchovou a zrakovou percepci, paměť**

¹³ <http://www.clker.com/clipart-1983.html>
<http://www.clker.com/clipart-ruler.html>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=42>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=141>
<http://www.clker.com/clipart-book-open.html>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=318>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=28>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=168>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=116>
<http://www.clker.com/clipart-14601.html>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=87>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=154>

Pracovní list č. 10

Tělo

14

LEG ARM FOOT HAND EYE

NOSE MOUTH BODY EAR FACE

¹⁴ <http://www.omalovanky.xf.cz/?kat=ostatni-ruzne&obr=8&od=1>

Metodické pokyny pro pracovní list č. 10 – TĚLO

Pracovní list určený pro rozvíjení slovní zásoby v oblasti popisu těla. Děti mají za úkol pomocí opory textu popsat tělo. Obrázek vybarvíme a procvičujeme slovní zásobu zapojením pohybu.

Pomocí otázky: Where are your eyes? What colour is your hair? Upevňujeme otázku a zároveň procvičujeme intonaci, paměť.

Procvičujeme

- **writing, vocabulary, grammar**
- **prostorovou orientaci, gramatickou strukturu otázky a odpovědi, množné číslo**

Pracovní list č. 11 Zvířata – křížovka

15

Down

1. 5. 11.

2. 6. 12.

3. 7.

Across

4. 10. 15.

8. 13.

9. 14.

15

¹⁵ <http://www.mes-english.com/>

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 11 – ZVÍŘATA → KŘÍŽOVKA

Křížovky mají děti rády. Byla by škoda, kdybychom je využili jen k rychlému vyplnění. Metodou křížovky můžeme nejenom prověřit znalosti, ale také naučit slovní zásobu. Připravíme si jednotlivé obrázky, jejichž slovní zásobu chceme procvičovat. Seznámíme s nimi děti, opakováním nacvičíme výslovnost u obtížnějších slov. Potom po třídě rozmístíme obrázky a napsaný text (slovíčka k obrázkům). Podle obtížnosti a zralosti dětí můžeme zvolit více variant:

1. napsaný text odpovídá slovíčku (kombinace slovíčko – obrázek)
2. napsaný text není pod obrázkem (obrázek je umístěn jinde než text)
3. napsaný text je umístěn pod obrázkem, ale neodpovídá

Děti rozdělíme do skupin a pobíhají po třídě, hledají, jak se slovíčka píší. Pokud volíme hodinu, kde potřebujeme slovní zásobu naučit, necháme děti zapisovat si slovíčka do sešitu. Dyslektikům dovolíme vzít si sešit a slovíčko napsat přímo u místa, kde je text. Slovíčka zkontrolujeme. V případě, že jsme volili jen procvičování, nedovolíme kontrolu se sešitem. Dáme časový limit, aby děti byly motivovány tím, že na to mají omezený čas a křížovku vyhodnotíme.

Tu samou křížovku pak můžeme použít k testovému cvičení. Je vhodné neměnit ani obrázky, které učíme, jen třeba pozměnit výběr slovíček nebo slovní zásobu rozšířit. U dyslektických dětí bych volila menší rozsah slovíček k testování. Velkou výhodou křížovek pro je děti uvědomění, že musí vyplnit všechna políčka a pokud jim nějaké zbývá, je asi někde chyba. Vede je to k zamyšlení, co je špatně. Problémem bývá uvědomit si, že písmenko CH jsou vlastně pro angličtinu písmenka dvě a pak zdvojené hlásky.

Je to dobrá metoda na procvičení si pravopisu, protože mají „vodící znak“, který upozorňuje na počet hlásek ve slově. Nevýhodou pro děti, které mají problém s orientací v textu a mohou se v něm ztratit u tohoto typu křížovky. Více jim vyhovuje typ, který je uveden na pracovním listu č. Tím, že jim dáváme i jiné možné varianty, je nutíme procvičovat oční pohyby, používáme sekvenční analýzu, procvičujeme motoriku. Udržujeme je v soustředěnosti.

Vhodné je nechat děti sestavit si křížovku jako domácí úkol. Slovíčka z křížovky samozřejmě pak používáme ve slovních spojeních a větách, aby si procvičovaly paměť a gramatickou strukturu vět.

Procvičujeme

- **writing, vocabulary, speaking**
- **prostorovou orientaci**

Pracovní list č. 12

Zvířata – utvoř věty

It can run.

It eats meat.

It's a dog.

It lives in Africa.

It has a long neck.

16

Napiš k jednotlivým zvířátkům, co umí, co jí a pojmenuj je.

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 12 – ZVÍŘATA → UTVOŘ VĚTY

Tento pracovní list je již určen starším dětem, které mají probráno sloveso „can“ a přítomný čas prostý. Žáci zde mají zhodnotit také své znalosti z přírodovědy. Někdy je vhodné postupovat po částech. Procvičíme sloveso „can“ a teprve potom se věnujeme přítomnému času prostému. U dyslektických dětí můžeme snížit výběr zvířátek nebo ponechat dokončení jako domácí úkol. Pokud chceme použít PL jako test, je vhodné, aby jej děti alespoň trochu znaly. Postačí pak vyměnit zvířátka, zachovat strukturu a děti nebudou potřebovat žádné další vysvětlování.

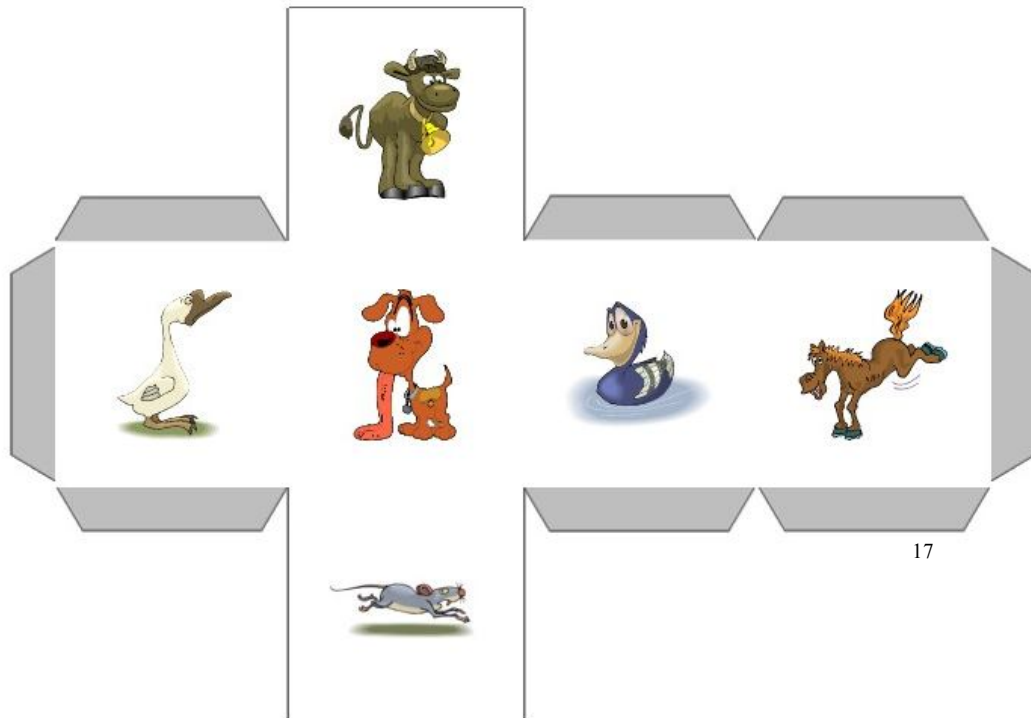
Procvičujeme

- **writing, reading, vocabulary**
- **osvojování gramatických kategorií**

¹⁶ <http://www.toolsforeducators.com/spelling/animals1.php>

Pracovní list č. 13

Domácí zvířata

17

DOG

DUCK

MOUSE

HORSE

COW

GOOSE

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 13 – DOMÁCÍ ZVÍŘATA

Dětem dáme za úkol připravit si kostku a vystříhat lístečky. Nejprve výslovnost slovíček dobře nacvičíme a pak necháme děti házet kostkou a vždy říkat to zvířátko, které jim padne. Hrajeme ve dvojicích nebo skupinách, pokud dítě chybuje, udělá si čárku u zvířátka, které řeklo špatně. (zvířátka napíšeme na tabuli a děti si běhají udělat čárku a my máme hned kontrolu, které slovíčko dělá problémy).

Procvičujeme

- speaking , listening, writing, reading, vocabulary
- zrakovou percepci, globální porozumění

¹⁷ <http://www.toolsforeducators.com/spelling/animals1.php>

Pracovní list č. 14

Obrázkové čtení

In the playground

It is a summer day. The is shining. Where are the ?
They are in the playground. Look. Tom is . Jane is playing
hopscotch.

John is hiding behind the . Mary is swinging . Peter is
playing tag with Paul. Sue is not playing hopscotch with Jane. She is
playing with Peggy. Kate is making . Ann is sitting
on the . She is comic. Pat is the rope. The
 are happy.

18

¹⁸ text z učebnice angličtiny New English for you, pro 5. ročník.
Kociánová, Z. 2003, 1. dotisk, EDUCI, Nový Jičín, ISBN 80-86381-06-04, s.11

the sun

The sun is shining.

the children

The children are in the playground.

is playing football

Tom is playing football

bush

John is hiding behind the bush.

seesaw

She is playing seesaw with Peggy.

sandpies

Kate is making sandpies.

on the bench

Ann is sitting on the bench.

she is reading

She is reading comic.

the skipping rope

Pat is skipping over the skipping rope.

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 14 – OBRÁZKOVÉ ČTENÍ

Obrázkové čtení mají děti rády, ale chceme-li opravdu využít a rozvíjet více dovedností, je zapotřebí si práci s textem rozdělit. Nejprve bychom měli mít připravené kartičky s obrázky, které děti budou doplňovat. Cílem jistě bude upevnit gramatickou strukturu věty a rozvíjení další slovní zásoby, kterou budeme brát z textu. Děti si snáze vše zapamatují a propojí s obrázky.

Náměty pro další využití

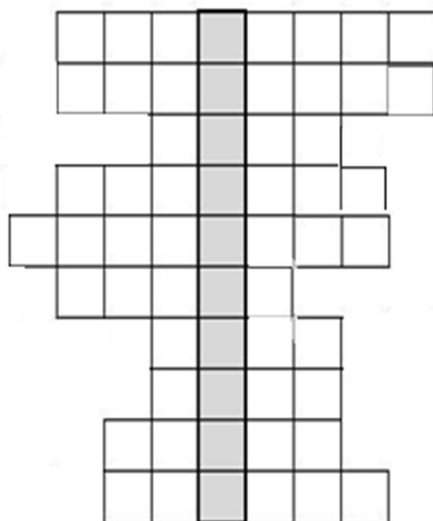

- ✓ nácvik větných spojení
- ✓ pojmenování obrázků
- ✓ pantomimické znázornění činností
- ✓ vlastní četba text (protože máme nacvičené i porozumění, není nutné již nic překládat)
- ✓ pokud máme připravené rozstříhané věty, můžeme nechat sestavit příběh po větách
- ✓ klademe otázky (What is Tom doing? Where are the children?...)
- ✓ za domácí úkol můžeme zadat vytvořit nějaké krátké vlastní obrázkové čtení
- ✓ převyprávění textu
- ✓ dramatizace

Procvičujeme
listening, reading, speaking
➤ **percepční řečové dovednosti**

Pracovní list č. 15 Obrázkové čtení – křížovka

SKÁKAT
DĚTI
PÍSEK
HRÁT SI
HOUPAT SE
KDE
ŠVIHADLO
KŘOVÍ
LAVIČKA
SCHOVAT SE

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 15 – OBRÁZKOVÉ ČTENÍ → KŘÍŽOVKA

Tento pracovní list patří ještě k obrázkovému čtení a jeho cílem je procvičení slovní zásoby k danému okruhu. Je zde použit jiný typ křížovky, pro dyslektické děti snadnější. Úmyslně je zde použito velké tiskací písmo pro snadnější orientaci a zvýrazněna tajenka. Děti pak mohou tajenku i odhadnout, doplnit. Jsou zde použita výhradně slovíčka z procvičovaného textu, aby došlo k jejich fixaci. Mezi obtížnějšími jsou zařazena i jednodušší, aby dítě nemělo pocit, že se nemá od čeho „odrazit“.

Tajenka je výborný prostředek na fixaci pravopisu, protože jsou dány rámečky pro každé písmeno a dítě pozná, že u zbývajících slovíček má chybu.

Procvičujeme

- **writing, vocabulary**
- **orientace v textu**

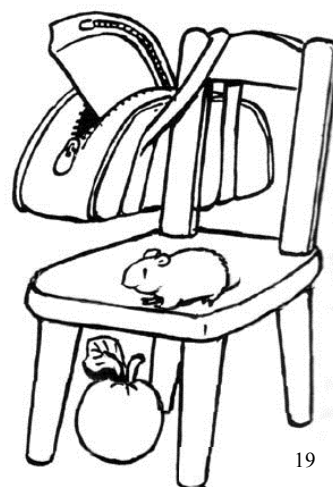
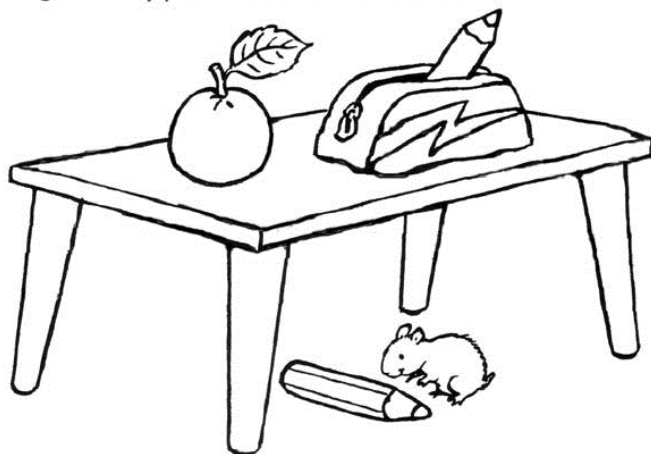
Pracovní list číslo 16

Čtení a vybarvování

Read and colour.

The brown hamster is under the table and the black hamster is on the chair. The pink pencil-case is on the table and the orange pencil-case is in the school bag. The green pencil is under the table and the blue pencil is in the pink pencil-case. The red apple is on the table and the green apple is under the chair.

19

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 16 – ČTENÍ A VYBARVOVÁNÍ

Pracovní list je zaměřen na čtení s porozuměním a procvičení předložek. Jde o metodu, kde žáci mají za úkoly, které si přečtou v textu. Tato metoda je obtížná v tom, že některé děti se v textu ztráčí.

Je vhodné, aby si děti text, který si přečetly a zpracovaly, podtrhaly nebo barevně vyznačily. Pro učitele je kontrola velmi rychlá.

Procvičujeme nejen předložky, ale i slovní zásobu. Dítě musí vědět, jaký předmět má vybarvit a kde se nachází.

Procvičujeme

- **reading, speaking, vocabulary**
- **orientace v textu, čtení s porozuměním**

¹⁹ <http://www.omalovanky.xf.cz/?kat=ostatni-ruzne&obr=1&od=1>

Pracovní list číslo 17

Utvoř věty

cat
black
a
got
have
I

car
red
a
got
has
He

bag
blue
a
got
have
You

20

²⁰ <http://www.clker.com/ladder/clipart-12.html>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=28>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=153>
<http://www.pdclipart.org/displayimage.php?album=37&pos=13>

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 17 – UTVOŘ VĚTY

Pro procvičení stavby věty se mi osvědčila metoda „žebřík“. Děti tvoří větu přesně počtu podle toho, kolik má žebřík „schůdků“. Děti dostanou jeden PL předtištěný a pak ještě prázdný žebřík, podle kterého pak tvoří další věty. Nacvičí strukturu věty, kterou pak obměňují. Je nutné, aby věděly, že musí jít přesně tak, jak se leze po žebříku. Můžeme využít i figurku. Pro lepší orientaci můžeme zvýraznit jednotlivá okénka barevně. Pokud barevné označení zachováme, používáme jej i v budoucnosti. My s dětmi označujeme červeně slovesa - přísudek, modře podstatná jména- podmět, zeleně - členy, zájmena, ostatní části věty. Na slovesa pak máme ještě jednu pomůcku, pokud je tam 3. osoba v přítomném čase prostém, musíme přidávat koncovku „S“ – značíme symbolem trojúhelníčku.

Vzorec věty pak vypadá následovně

doplň oznamovací větu:

He

likes

a black cat.

doplň tázací větu:

Does

he

like

a black cat ?

doplň zápornou oznamovací větu:

He

doesn't

like

a black cat.

Toto grafické znázornění dětem pomáhá orientovat se ve stavbě věty. Spojení barev a tvarů je pro ně jednoduché a pochopitelné. Lze také využít i v jiných problematických gramatických strukturách (nepravidelné množné číslo, nepravidelná slovesa,...)

Procvičujeme

- speaking, reading, writing
- zrakovou perцепci s grafickou oporou

Pracovní list číslo 18
Zápor v anglické větě

HEDGEHOG

DOESN'T

LIKE

EATING

DRINKING

SWIMMING

GOING

JUMPING

SLEEPING

SHOPPING

WATCHING

DON'T

LIKE

EATING

DRINKING

SWIMMING

GOING

JUMPING

SLEEPING

SHOPPING

WATCHING

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 18 – Zápor v anglické větě

Pokud má dítě správně pochopit gramatický jev a nemá pro něj oporu v jazyce mateřském, je to pro něj velký problém. Právě tvoření záporu je pro naše děti nepochopitelné z důvodu užití slovesa „DO“, které mají naučené jako sloveso dělat. My jim na pozadí češtiny můžeme vysvětlit, že v češtině dáváme předponu NE před slovesa, kde chceme něco popřít, ale v angličtině vlastně máme pomocné sloveso, které je stejné jako jiné. To je pro ně největší problém. Často chybují v tom, že užívají jen částici NOT a domnívají se, že vytvořily zápor. Přesně tak jako v češtině. Dobrou metodou, jak tomu předejít, je naučit děti zápor ve staženém tvaru (jak je uvedeno v pracovním listu) a nezabývat se gramatickým vysvětlováním. To odložíme, až na tento jev narazíme v textu. **Nerozebírejme to.** Nerozebírejme ani použití gerundiálních vazeb po slovesu like. Děti se to naučí automaticky a rovněž tak to budou používat. U procvičovaných sloves můžeme použít ještě i zapojení pohybu – pantomima.

Při zachování grafického schématu se děti setkávají se stejnými slovesy, ale s odlišnými podměty, procvičují tvary slovesa v určité osobě, čímž si zautomatizují i obtížný gramatický jev. Stejný obrázek jim pak připomene, že budou muset na něco dát pozor. Více se soustředí.

Procvičujeme:

- speaking, reading
- nácvik gramatického jevu – zápor sloves

²¹http://www.graphicsfactory.com/Clip_Art/Cartoon/4098-Happy-Cartoon-Worm-In-Apple_382018.html
http://www.graphicsfactory.com/Clip_Art/Animals/Cartoon/hedgehog_130862.html

Pracovní list číslo 19
Konverzační obraty

Hello, I'm Jessy

What's your name?

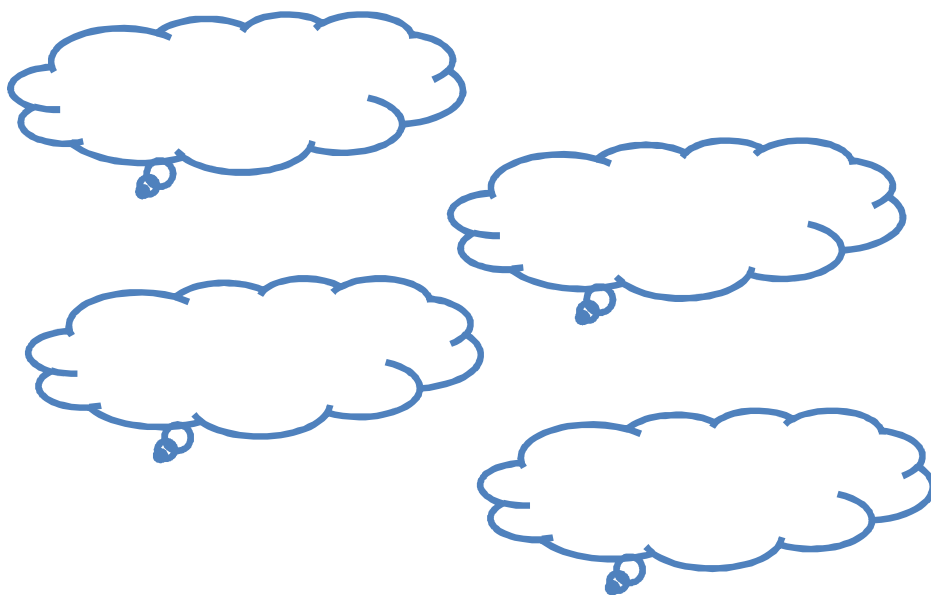
How are you?

I'm 8 and you?

What are you doing?

**I'm sitting and
reading my
favourite**

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 19 – KONVERZAČNÍ OBRATY

Pracovní list slouží k procvičení jednoduchých anglických obrátů při konverzaci.

Pomocí Jessy se děti dokáží rychle naučit jednoduché obraty. Pak si vytvoří vlastní „Jessy“ a komunikují mezi sebou. Důležité je opravit výslovnost.

Obrázky dětí, kde jsou nakresleny postavičky, necháme někde vystavené ve třídě a vracíme se k nim. Lepší než postavičky z papíru jsou dětmi přinesené vlastní plyšové hračky.

K procvičení je vhodné mít připravené i prázdné bubliny, kam děti vpisují jednotlivé konverzační obraty.

Procvičování

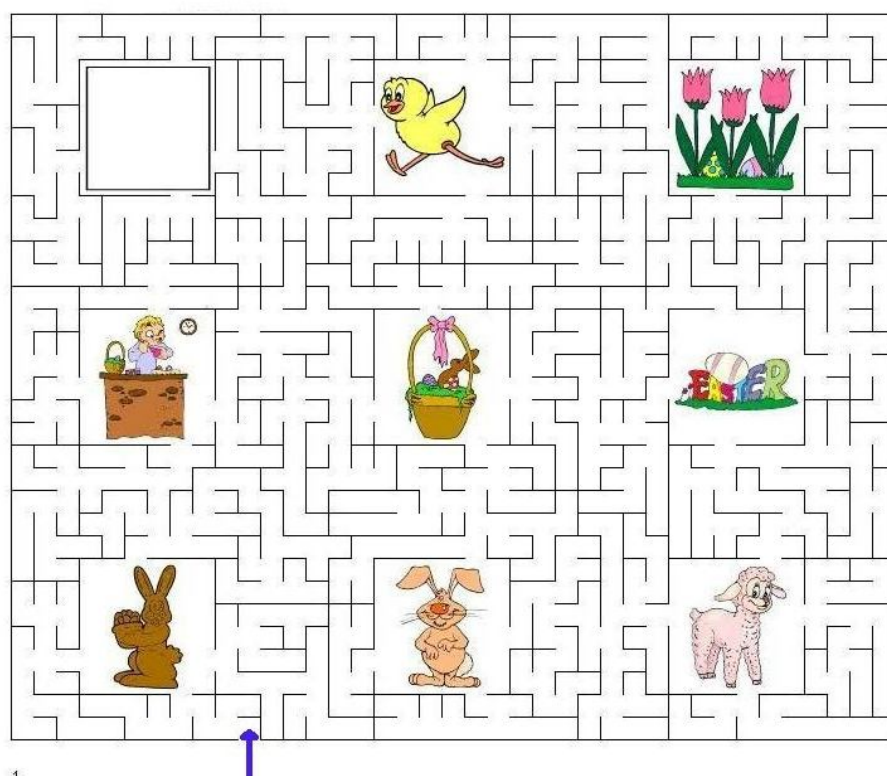
- **speaking**
- **sluchová percepce, intonace, rozvíjení sluchové paměti**

²² http://www.graphicsfactory.com/Clip_Art/Education/Books/book001_139324.html

Pracovní list číslo 20

Bludiště

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 20 – BLUDIŠTĚ

Bludiště není vhodné pro děti, které mají problém s prostorovou orientací nebo zkříženou lateralitou. Tyto necháme děti vyplnit třeba jen část, nebo jim pomůžeme. Vzhledem k tomu, že jsem bludiště rozčlenila do více menších celků, je pro ně úkol lépe zvládnutelný. Ponechala jsem jim prostor i pro namalování si vlastního obrázku.

Pod bludištěm je dostatek prostoru pro vytvoření vět nebo slovních spojení. Záleží na obtížnosti a věku dětí. Pro menší věkovou kategorii volíme jen slovní spojení (Easter bunny), od šikovnějších a starších dětí vyžadujeme celé věty. My Easter bunny is chocolate. I like chocolate. Do you like chocolate? Využíváme vždy všechny možné znalosti, které děti umí, aby si je oživily a použily ve větách, vytvořily otázku.

Vhodné je zadat dětem pokyn, že postupují figurkou, postaví ji na místo, kam došly a postupně tvoří věty, pokud nejsou hotovy, nemohou pokračovat. My je kontrolujeme, opravujeme, pomáháme jim. Opět záleží, jak tento pracovní list využijeme. Je vhodné začít společně, říkat si možná spojení a věty. Pak je zaznamenat do PL a postupovat dál. Šikovnější děti mohou pokračovat samy.

Jako další alternativu můžeme volit práci ve dvojicích nebo skupinách. Zařazení je vhodné při dalším procvičování, kdy děti tvoří třeba i jednoduchý příběh, koho navštívily nejdříve, co tam dělaly....

Sami vidíte, že cílem není jen „vyplnit papír“, ale pomocí jednoho PL zapojit více dovedností a hlavně zaktivizovat jejich smysly.

Procvičujeme

- speaking, writing, listening, vocabulary
- zrakovou percepci, komunikativní pohotovost

²³ http://www.toolsforeducators.com_easter.php

Pracovní list č. 21 Můj den

He sleeps		He goes by bus	
He goes shopping		She dries her hair	
She gets dressed		He does his homework	
He makes breakfast		He walks his dog	
He makes a bed		He goes to the toilet	

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 20 – MŮJ DEN

Pracovní list je uspořádán jako hra Domino. Žáci si rozstřihají kartičky a skládají domino. Sestavují si jednotlivé činnosti podle toho, jak je dělají. Zároveň procvičují otázku a frekvenční příslovce (When do you usually get up?,...). Můžeme procvičit i určování času. Jednotlivé věty se zautomatizují a nečiní pak dětem problémy.

Procvičování

- **speaking**
- **sluchová percepce, intonace, rozvíjení sluchové paměti, upevnění gramatických vazby**

²⁴ [http:// www.toolsforeducators.com_daily_routine.php](http://www.toolsforeducators.com_daily_routine.php)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. On the left side, there is a vertical margin line, creating a narrow left margin. The paper appears to be from a notebook or a standard sheet of stationery.

87

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 22 – OBLEČENÍ

V tomto pracovním listu bylo úkolem procvičit správné pojmenování oblečení a nacvičit správný pravopis (spelling). Je zde ponechám prostor pro tvoření slovního spojení (a blue T-shirt,...) i užití členů (jeans – pomnožné číslo).

Abychom využili slovní zásobu, tvoříme i věty, popř. otázky a můžeme procvičovat přítomný čas průběhový.

Vhodná aktivita k procvičování oblečení je mít ve třídě natažené dvě šňůry na prádlo a děti tam „věší prádlo“, které si vyrobily při výtvarné výchově. Na jednu šňůru věší prádlo, které tvoří množné číslo a na druhou oblečení typu kalhoty, pyžamo,... Pak jen postačí, podívat se na které šňůře oblečení visí a dítě si hned uvědomí, jaký tvar má použít. I have a pair of jeans. I have a blue skirt.

Procvičujeme

- **writing, spelling**
- **porozumění, spojení obrázku a psaného projevu**

²⁵ http://www.toolsforeducators.com/paggettistring/clothing_trace.php

Pracovní list č. 23 Jídlo

26

Metodické pokyny k pracovnímu listu č. 23 – JÍDLO

Pracovní list se na první pohled může jevit jen jako hra. Použití má nejenom na procvičování slovíček, ale i vazby „I like, I don 't like“ později i na 3. osobu čísla jednotného.

Jednotlivá slovíčka předem nacvičíme, ponecháme stejné obrázky. Pro nácvik slovíček lze použít i říkadlo nebo jazykolam.

Chicken and chips, cheese and chocolate.

Chips and chicken, chocolate and cheese.

Bread and butter, honey and jam.

Are you hungry? Yes, I 'm!

Děti pak použijí opět figurku a hrací kostku. Každé dítě si hodí kostkou a postaví se na příslušné políčko. Na učiteli je, zda ponechá hru ve dvojicích nebo skupinách.

Důležité je, co budeme procvičovat

- ✓ **slovní zásobu** - slovíčka může říkat učitel i žák a dítě dá figurku na příslušné slovíčko
- ✓ **slovní spojení** - procvičování zájmen (my cake, his cheese, fresh bread,...)
- ✓ **tvorbu otázky** - Do you like _____ ? Ptají se na slovíčko, na kterém stojí.
- ✓ **tvoření záporu** - I don 't like fish.
- ✓ **psaní** - děti napíší slovíčko, na kterém stojí (pro zpestření můžeme využít soutěživosti dětí a hrací plán necháme jen první lavici a děti postupně chodí, hodí kostkou, na tabuli napíší slovíčko).

Musíme zvážit, jakým způsobem uchováme pracovní list, protože je pro vícečetné použití. Nejvhodnějším se mi jeví laminace.

Procvičujeme

speaking, vocabulary, grammar

gramatickou strukturu věty, slovní zásobu

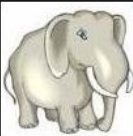

²⁶ <http://www.toolsforeducators.com/make/boardgames.php>

Pracovní list č. 24

Co kdo dělá

BINGO

		$2 \times \sqrt{9} - 4$
		
$1 + 1$		

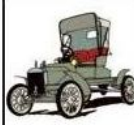

BINGO

BINGO

		
		$1 + 1$
		$2 \times \sqrt{9} - 4$

BINGO

		
		$1 + 1$
		

27

Metodické poznámky k pracovnímu listu č. 24 – CO KDO DĚLÁ

Na procvičení slovní zásoby je vhodná hra Bingo. Tento pracovní list je vhodné zalaminovat (zatavit do fólie) pro jeho vícečetné použití. Cílem je procvičit přítomný čas průběhový. Na obrázcích jsou znázorněny činnosti, které nejprve s dětmi projdeme, aby nedošlo ke špatnému pochopení obrázku. Po procvičení slovní zásoby, přistoupíme ke hře.

Každý žák dostane jednu zalaminovanou kartičku s obrázky. Předem se domluvíme s dětmi na postupu, kdo bude říkat slovesa, a začneme hrát. Děti na sloveso, které bylo řečeno, položí kostičku ze hry kris-kros. Komu se podaří zakrýt v některé z linií 3 kostičky, zakřičí BINGO a má bod (většinou pak následující hru odřiká).

Procvičujeme

- **listening, speaking**
- **prostorovou orientaci, slovní zásobu**

²⁷ <http://www.toolsforeducators.com/bingo/adjectives.php>

Pracovní list č. 25 Přítomné časy sloves

	Move ahead 5.			Go back to start.
		throw again		
Move ahead about 3				
				Lose a turn.
		Go back to family		

Metodické pokyn k pracovnímu listu č. 25 – PŘÍTOMNÉ ČASY SLOVES

Žáci pracují ve skupinách, na hracím plánu postupují figurkou a v případě, že stoupnou na políčko s obrázkem, pojmenují postavy a popíší činnost, kterou vidí na obrázku. Ve skupinách procvičují otázky, odpovědi. Do prázdných políček namalují vlastní obrázky. Upevňují gramatickou strukturu otázky v přítomném čase průběhovém, odpovědi a slovní zásobu na téma – rodina. (What is he doing? He is playing the piano.) Než začneme hru hrát, zopakujeme jednotlivé činnosti, které jsou uvedeny na obrázcích.

Během hry chodíme mezi žáky a opravujeme.

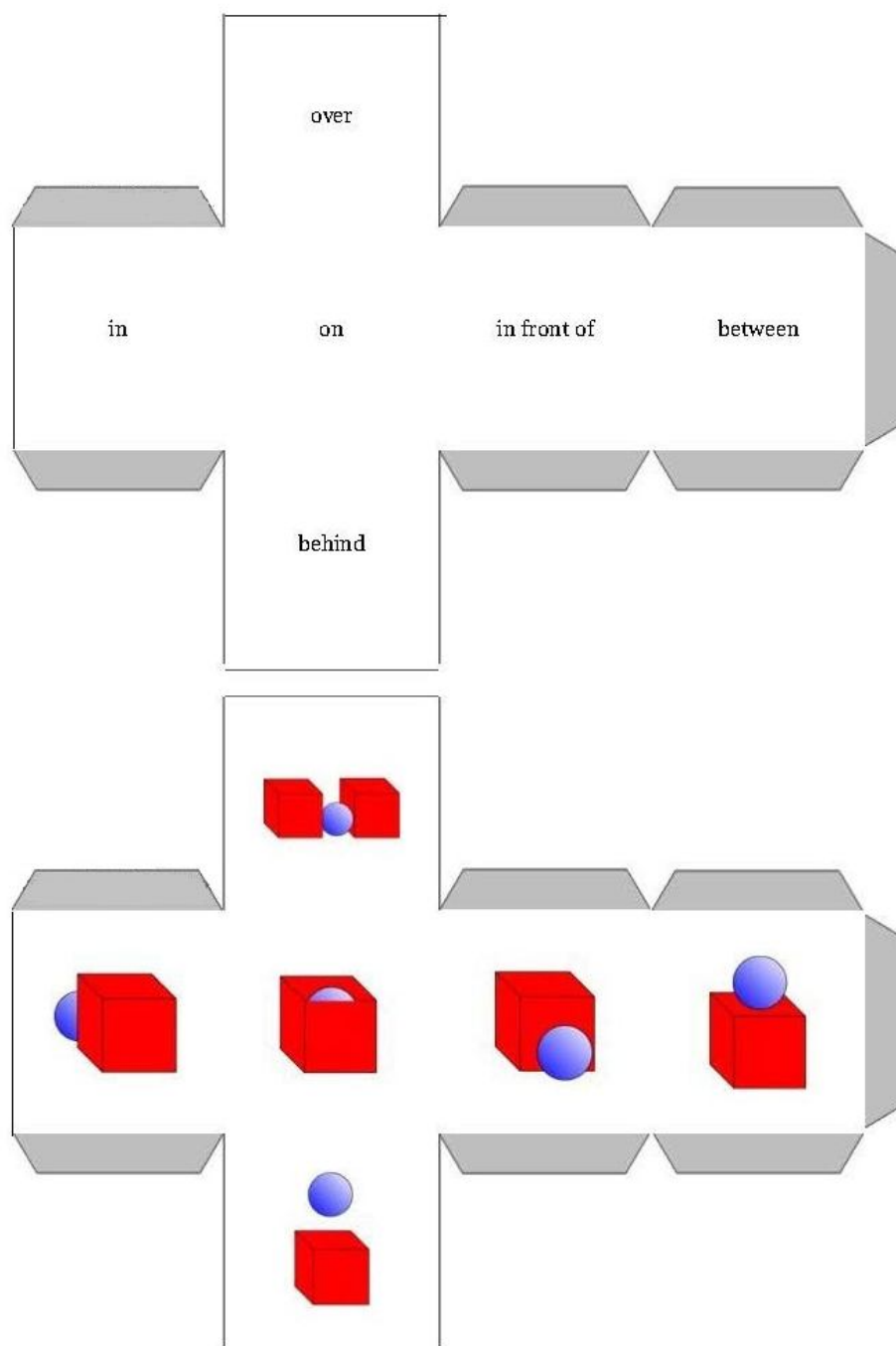
Procvičujeme

- listening, speaking, vocabulary, grammar
- prostorovou orientaci, slovní zásobu, upevňování gramatické vazby

²⁸ <http://www.toolsforeducators.com/boardgames/family2.php>

Pracovní list číslo 26

Předložky

Metodické pokyn k pracovnímu listu č. 26 – PŘEDLOŽKY

Pracovní list má za úkol představit nám nácvik předložek opět pomocí kostek. Opět používáme dvě kostky. Na jedné jsou jen předložky a na druhé jsou obrázky. Kostky nepoužíváme jenom jednorázově. Tu, na které jsou jen předložky, pak využíváme i v dalších hodinách, protože dítě „hodí“ předložku a musí na ni uvést slovní spojení nebo předvést, kde daný předmět je.

Děti mají rády možnost volby. Je pravda, že některé metody mohou svádět k „podvádění“ a děti mohou kostku obrátit na předložku, kterou dobře znají, ale postupem času si je rychle zapamatují a my pak zvolíme další kombinace.

Kostičky vždy máme ve třídě v košíčku, před hodinou si je rozdají a po procvičení je dají zpět.

Procvičujeme

- **speaking, listening**
- **sekvenční postup, upevňování gramatických jevů po malých krocích**

²⁹ http://www.toolsforeducators.com/dice/prepositions_makeb.php

Pracovní list číslo 27 Doplňování s křížovkou

CAT

I fed my _____ and my dog.

HAT

My _____ keeps my head warm.

SAT

I _____ on the chair.

BAT

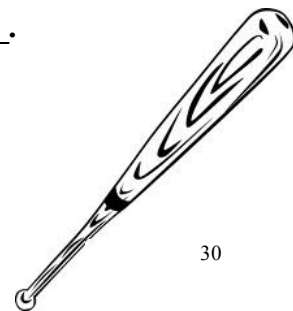
I hit the ball with a _____.

BATTER

The _____ hit a homerun.

MATTER

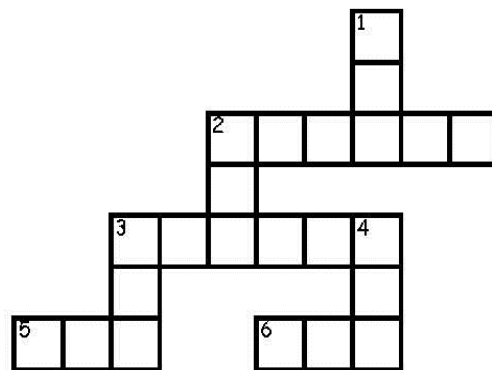
What is the _____?

30

Batter Up

Across

2. The _____ hit a homerun.
3. What is the _____?
5. I fed my _____ and my dog.
6. I _____ on the chair

Down

1. My _____ keeps my head warm.
2. I hit the ball with a _____.
3. I sat on a _____.
4. My pet _____ is in a cage.

Metodické pokyn k pracovnímu listu č. 27 – DOPLŇOVÁNÍ S KŘÍŽOVKOU

Jednoduchou metodou můžeme procvičit upevněnou slovní zásobu a nacvičit novou. Mezi již známá slovíčka dáme nová a pomocí obrázku usnadníme porozumění. Na jednoduchých slovíčkách procvičujeme i správnou výslovnost.

Slovíčka procvičíme v křížovce. Věty pak ještě znovu přečteme a ponecháme děti, aby je několikrát opakovaly ve dvojicích. Také bychom mohli použít pantomimu. Tato jednoduchá cvičení jsou efektivní, pokud další hodinu použijeme podobnou aktivitu, podobný text. Slabší děti se mají čeho „chytit“ a těm rychlejším může práci ztížit ještě nějakým úkolem.

Protože se jedná o jednoduchá slovíčka, je vhodná také rytmicizace.

I hit the ball with the bat. I hit the ball and I sad.

Repování anglických slovíček je oblíbené i mezi dětmi v Anglii a mnoho písniček je v tomto stylu.

Procvičujeme

- **reading speaking, writing, listening**
- **fonologické uvědomění, prostorová orientace**

³⁰http://www.abcteach.com/free_crossword_form.php
<http://www.istockphoto.com/stock-illustration-5147637-little-league-batter.php>
<http://images.google.com/search?tbm=isch&hl=cs&source=hp&biw=1280&bih=662&q=batter&>

Pracovní list číslo 28
POJMENUJ OBRÁZEK

31

APPLE, ART, BALL, BLACK, BOY, BRIEFCASE, BROTHER, CAKE, CAR, CARTOON, CAT, CHILDREN, COLOR, COLORFUL, COLORING, CUTE, DAUGHTER, DOG, DOODLE, DRAWING, FAMILY, FLOWER, FOOTBALL, FRIEND, FUN, GIRL, HAPPY, HAMBURGER, HOUSE, ILLUSTRATION, JOY, LOVE, PALETTE, PENCIL, PEOPLE, SISTER, SKETCH, SMILE, SUN, TENNIS, TREE.

Metodické pokyn k pracovnímu listu č. 28 – POJMENUJ OBRÁZEK

Tento pracovní list je určen pro všechny jazykové dovednosti, i když jsou vyzvednuty jen dvě. Má široké spektrum použití a záleží na učiteli, jak jej využije. Na první pohled by se mohlo zdát, že žák má jen pojmenovat obrázky, vybrat slova, přečíst a přiřadit. Jde tady o orientaci v textu a v obrázcích. Je ponecháno na žákovi, jaký způsob vyhledávání a zároveň poznamenávání si zvolí. Pro dyslektické děti doporučuji i použití pastelek pro zvýraznění slov v textu. Můžeme některá slova vynechat a pak je na dětech, zda to poznají a slova dopíší. (viz příloha A)

Obrázky můžeme zařazovat podle

- tématu – zvířata, škola,...
- živé x neživé
- zda slouží k vykonávání činností
- můžeme přiřadit k chlapci či dívce vhodné předměty, hračky
- využijeme např.: jaké předměty by sis vybral ty?
- popis jednotlivých předmětů
- využít i přídavné jména
- nakupování
- učitel může na procvičení říkat slovíčka a děti je budou hledat (formou popisu – I think a thing, it is an animal,...)
- množné číslo
- co můžeme s určitým předmětem dělat What can we do with it?

Je mnoho možností, jak na jednoduchých slovíčkách můžeme procvičit mnoho gramatických vazeb a upevnit slovní zásobu.

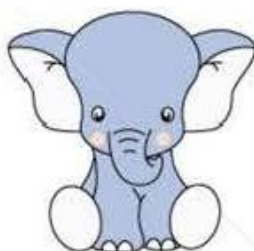
Procvičujeme

- **reading speaking, writing, listening, grammar**
- **fonologické uvědomění, prostorová orientace, sluchová i zraková percepce, upevňování gramatických struktur**

³¹http://www.shutterstock.com_pic-88086985_stock-vector-children-s-drawing-the-vector.html_Page_1

Pracovní list číslo 29
POPIŠ ZVÍŘÁTKA

32

Metodické pokyn k pracovnímu listu č. 29 – POPIŠ ZVÍŘÁTKA

K „rozmluvení“ dětí můžeme použít známé obrázky. Začneme jednoduchou strukturou věty, kde nejprve pojmenují zvířátka, potom je popíší a uvedou, co dělají. Zeptáme se, kde žijí, co jí a pokud již umí používat zápor, procvičíme ho. Pracovní list je vhodný i na procvičení předložek a množného čísla.

Je to velmi dobrá a osvědčená forma drilových cvičení, kde nacvičíme jednoduché gramatické vazby.

What is it? It is an elephant.

It is an elephant? Yes, it is No, it isn't.

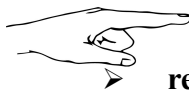
What is an elephant wearing? The elephant is wearing...

Where does an elephant live? It lives in Africa. It lives in the ZOO.

What does an elephant eat? It eats some leaves...

Nejprve pracujeme s oporou tabule, kde máme napsány otázky a pak je můžeme smazat. Tuto aktivitu můžeme použít na začátku hodiny a postupně ji obměňovat. Děti si vazby dobře zapamatují a upevní.

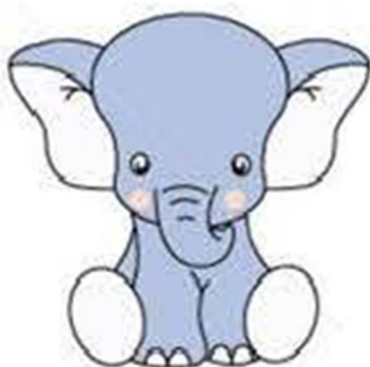
Procvičujeme

- reading, speaking, listening, grammar
- upevňování gramatických struktur, sluchové vnímání, sluchová percepce

³²<http://www.shutterstock.com/pic-76738201/stock-vector-cartoon-animals-and-pets-html>.Page_1

Pracovní list číslo 30
TVOŘTE OTÁZKY A ZÁPORY

*Hello, I'm TIM.
I'm wearing a blue T-shirt,
white socks and blue trousers.
What are you wearing?*

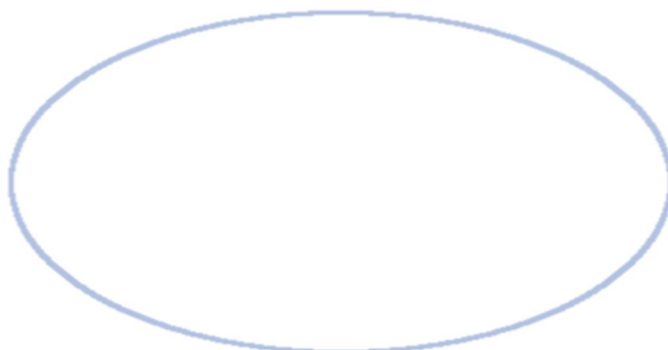
a pink T-shirt

a brown skirt

a red jumper

Metodické pokyn k pracovnímu listu č. 30 – POPIŠ ZVÍŘÁTKA

Procvičení slovní zásoby k tématu „oblečení“ je vhodné spojit s užitím přítomného času průběhového. Co právě teď mám na sobě. Nejprve k nácviku použijeme naše již známá zvířátka. Využijeme dětské fantazie, děti mohu kombinovat různé barvy. Necháme je obrázky namalovat, dopsat do „bublin“ text, pak nám věty přečtou, obrázky pověsíme ve třídě a můžeme přejít k popisu oblečení dětí. Pokud náhodou děti použijí sloveso „have“, opravíme je, aby nedošlo k špatnému zapamatování spojení slovesa.

Po zvládnutí slovní zásoby, můžeme přejít i k tomu, že budeme mít připravené oblečení a děti ve skupinách budou říkat, co si kdo má vzít na sebe. Dbáme na použití přídavných jmen, členů a správného použití pomnožných slovíček – kalhoty, pyžamo.

Procvičujeme

- speaking, writing, listening
- fonologické uvědomění, prostorová orientace

6 Závěr

Na základě vytvoření existujících postupů při práci s dyslektickými žáky při výuce anglického jazyka, jsem měla možnost pomocí pracovních listů ověřit, že v případě, že učitel respektuje zásady přizpůsobení angličtiny věku dětí a jejich mentálním a výukovým problémům, je dítě schopno si tento cizí jazyk osvojit na komunikativní úrovni. Chybuje v pravopise, má občas problémy si slovíčko přečíst, ale je schopno se porozumět. Důležité je, abychom jazyk učili v kontextu ve srozumitelných celcích. Musíme si uvědomit, čím je dítě obklopeno a tomu přizpůsobit slovní zásobu. Žádná učebnice dítě mluvit nenaučí. Dítě postupuje po malých krocích, má rádo, když vidí stejný symbol, obrázek, protože mu nepřipadá, že bude něco nového, těžkého, co ono nezvládne. Ano, dejme prostor i nadaným dětem, ale nesmíme opomenout, že jazyková úroveň by se měla zvyšovat postupně.

Ve své práci jsem chtěla pomocí pracovních listů ukázat, že se nechá vybudovat fungující systém jak naučit cizí jazyk, konkrétně anglický, i dyslektické děti. Musíme však vycházet z předpokladu, že je důležité, si jednotlivé kroky promyslet, pracovní listy využívat účelně, neponechávat je pouze pro jednorázové vyplňování. Volit pro děti převážně velká tiskací písmena, barevnou úpravu a ponechat možnost vlastního zvýraznění.

Většina pracovních listů postupně prošla drobnými úpravami podle potřeb dětí. Obměňovala se slovní zásoba, ale byla ponechána „kostra“. Děti nebyly zmatené, snáze se orientovaly.

Při hodinách jsou využívány ještě další pomůcky, které si s dětmi vyrábíme. Výuka anglického jazyka není jednoduchá, zvláště u těchto dětí, ale výsledky ukazují, že diferencovat přístup a pozměnit metody se vyplatí. Ve své práci mám ještě začleněno 3leté pozorování chlapce, kterého jsem na prvním stupni učila angličtinu a byla jsem i jeho třídní učitelka. Z pozorování je patrné, že pokud by byl vzděláván klasickým způsobem, byl dnes zařazen ve speciální škole.

Závěrem bych ráda citovala básničku, kterou jsem ponechala bez překladu, protože je založena na rýmu a při přeložení by ztrácela pointu. Ukazuje nám, jak je pro dyslektické dítě těžké pochopit něco, čemu nerozumí a pokud to vysloví, vysloví to špatně, nerozumíme my zase jemu.

‘When the English tongue we speak
Why is ‘break’ not rhymed with ‘freak’
Will you tell me why it’s true
We say ‘sew’ but likewise ‘few’?
And the maker of a verse
Cannot cap his ‘horse’ with ‘worse’
‘Beard sounds not the same as ‘heard’,
‘Cord’ is different from ‘word’.
‘Cow’ is ‘cow’, but ‘low’ is ‘low’,
‘Shoe is never rhymed wit ‘roe’.
Think of ‘hose’ and ‘dose’ and ‘lose’
And think of ‘goose’ and yet of ‘choose’.
Think of ‘comb and ‘tomb’ and ‘bomb’,
‘Doll’ and ‘roll’, and ‘home’ and ‘come’.
And since ‘pay’ is rhymed with ‘say’,
Why not ‘paid’ with ‘said’, pray?
We have ‘blood’ and ‘food’ and ‘good’,
‘Mould is not pronounced like ‘could’.
Wherefore ‘done’, but ‘gone’ and ‘lone’
Is there any reason known?
And, in short, it seems to me,
Sounds and letters disagree!

Anonymous (Selikowitz, 1998, str.53)

7 Seznam použité literatury

1. HALLIWELL, S., 1992. *Teaching English in the Primary Classroom*. Longman, ISBN 0-582-07109-7
2. JUCOVIČOVÁ, D., 2008. *Reedukace specifických poruch učení u dětí*. 1.vyd. Praha: Portál 978-80-7367-474-8.
3. LOJOVÁ, G., 2011. *Styly a strategie učení ve výuce cizích jazyků*. 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-876-0
4. LUNDBERG, I., 1999. *Towards a sharper definition of dyslexia*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
5. MATĚJÍČEK, Z., 1995. *Dyslexie specifické poruchy učení*. 3.uprav. a rozš.vyd. Praha: H+ H. ISBN 80-85787-27-X.
6. POKORNÁ, V., 1997. *Teorie, diagnostika a náprava SPU*. Praha: 4.vyd. Portál. ISBN 978-80-7367-817-3.
7. POKORNÁ, V., 2010. *Vývojové poruchy učení v dětství a dospělosti*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-773-2.
8. ŠIGUTOVÁ, M., 2004. *Anglický jazyk pro učitele primárního vzdělávání I. distanční text* 1.vyd. Ostrava: REPRONIS . ISBN 80-7368-008-4.
9. ZELINKOVÁ, O., 2003. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přepracované a roz.vyd. Praha: Portál. 978-80-262-0044-4.
10. ZELINKOVÁ, O., 2006. *Cizí jazyky DYS...a specifické poruchy učení*. 1.vyd. Havlíčkův Brod: TOBIAS. ISBN 80-7311-022-9.
11. ZELINKOVÁ, O. 2011. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. 3.vyd. Praha: Portál. 978-80-262-0044-4.

Jiné zdroje

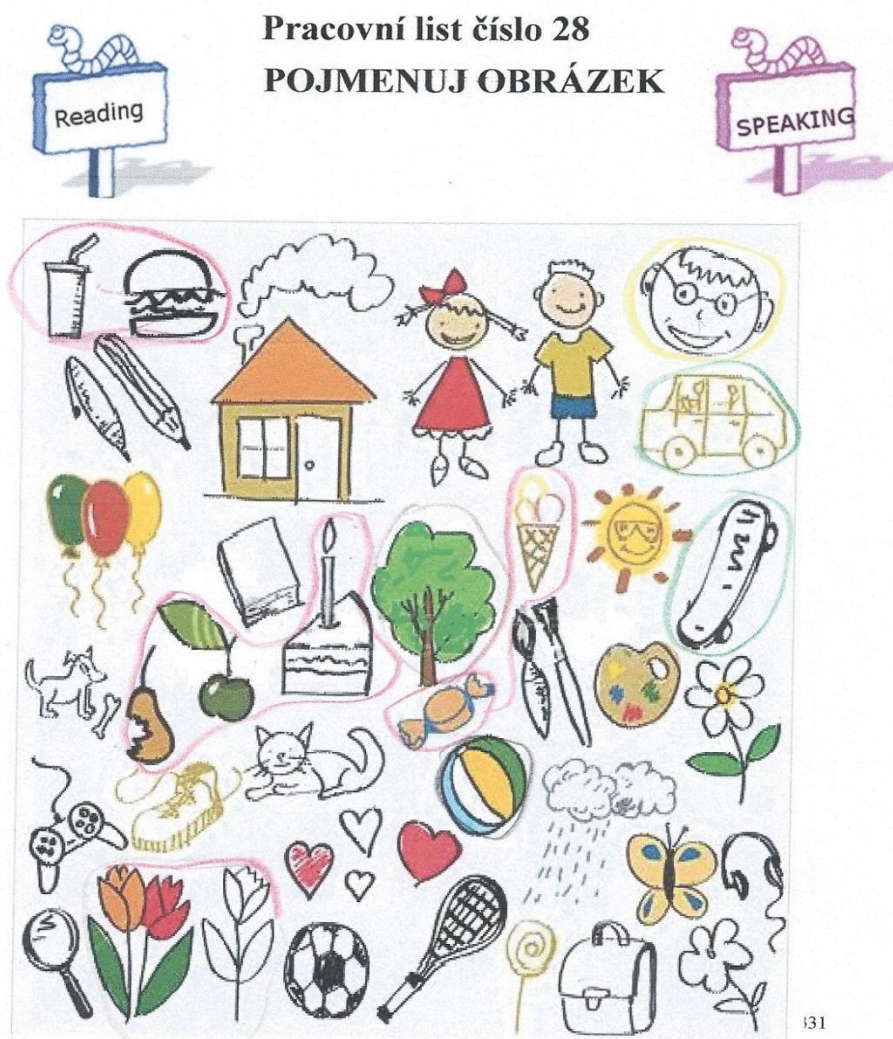
- a. Specifické poruchy učení [online] poslední úpravy 19. 4. 2006 [cit. 2011-3-15]
URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Specifick%C3%A9_poruchy_u%C4%8Den%C3%AD>
- b. Ronald Davis and The Gift of Dyslexia [online] [cit. 2011-3-15]
URL: <<http://www.dyslexia.com/science/index.htm>>

Seznam příloh

Příloha A	vyplněný pracovní list č. 28
	vyplněný pracovní list č. 5
	vyplněný pracovní list č. 30
Příloha B	fotografie z vyučování
Příloha C	kazuistika

Příloha A

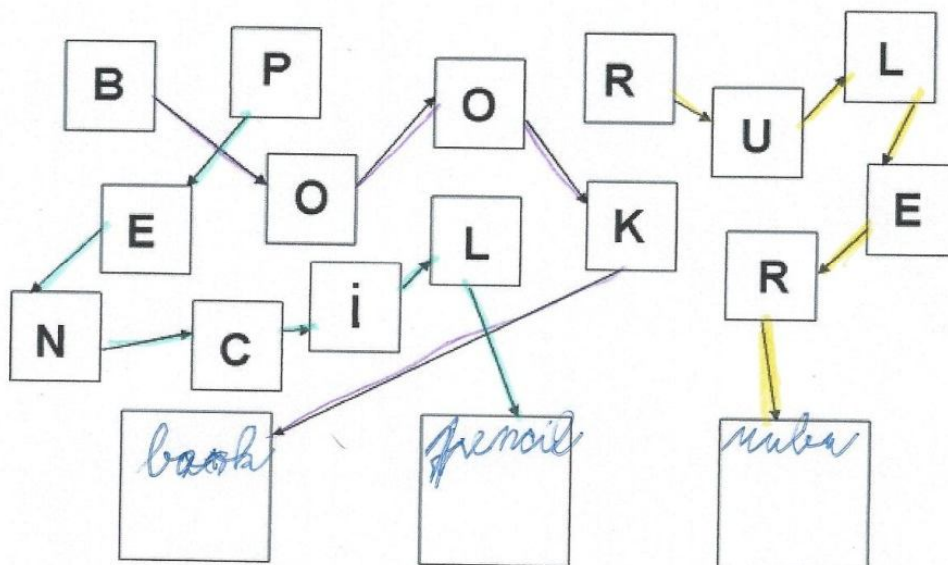
ukázka pracovních listů ...

APPLE, ART, BALL, BLACK, BOY, BRIEFCASE, BROTHER,
CAKE, CAR, CARTOON, CAT, CHILDREN, COLOR, COLORFUL,
COLORING, CUTE, DAUGHTER, DOG, DOODLE, DRAWING,
FAMILY, FLOWER, FOOTBALL, FRIEND, FUN, GIRL, HAPPY,
HAMBURGER, HOUSE, ILLUSTRATION, JOY, LOVE, PALETTE,
PENCIL, PEOPLE, SISTER, SKETCH, SMILE, SUN, TENNIS,
TREE. PEAR SWEET ICE CREAM SKATE BOARD

Pracovní list č. 5 Tvoř slova z písmenek

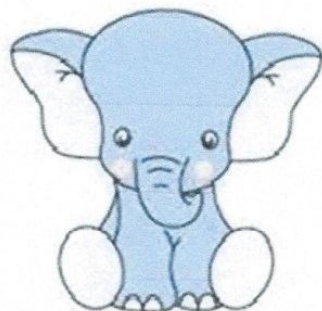
Napiš slova začínající na daná písmenka.

P
Pen
S
Schul
B
Book
R
Ruben
C
Cool

my pen	anna schul
his book	lea ruben

Pracovní list číslo 30

Hello, I'm TIM.
I'm wearing a blue T-shirt,
white socks and blue trousers.
What are you wearing?

a pink T-shirt

a brown skirt

a red jumper

I'm wearing...
blue jeans, a striped
white t-shirt

Příloha B

Fotodokumentace ...

Ukázka pracovních listů k dramatizaci pohádky

Kombinace PL a čtverečků z kris-krosu

Barevné Kostky a skládání vět

Příloha C

Kazuistika ...

Jméno: Petr

Narození: xx yy 1995

Bytem: Hradec Králové

Anamnetistická data z rozhovoru s rodiči

Obecná anamnéza: dítě je z prvního těhotenství, rizikové, porod v termínu s komplikacemi, porod koncem pánevním, přidušen, ihned antibiotika, inkubátor, por. váha 2,58, míra 46cm.

Brzy po narození zjištěna oční vada (nystagmus - jde o oční vadu, která způsobuje nekontrolované, rychlé a trhavé pohyby očí, většinou ze strany na stranu, ale někdy nahoru a dolů nebo krouživým pohybem), ve 3. m. zjištěno nedovyvinuté svalstvo – rehabilitace, zjištěn skrytý rozštěp patra (operace r. 2003), logopedická vada.

Vývoj opožděn, sed na 1 roce, samostatná chůze na 2 roce, lezení až po chůzi, první slova v 7 m., věty okolo 2 let.

Mateřskou školu začal navštěvovat od 3,5 let, školní docházka odložena, po ukončení první třídy v logopedické škole přešel do školy speciální. Zde rozložena druhá třída na dva roky. Od 6. třídy navštěvuje soukromou základní školu, kde je menší počet dětí ve třídě a individuální přístup učitelů.

Rodinná anamnéza: úplná rodina, sourozenci nejsou

- ✓ zdravotní stav: podle posouzení dětské pediatričky zdravotní stav je dobrý
- ✓ jemná motorika: lateralita vyhraněná, souhlasná, pravá
- ✓ hrubá motorika: špatná koordinace těla (kývavá chůze)
- ✓ posouzení psychologa: Chlapec je menší drobné postavy s milým klidným projevem. Dobře navazuje kontakt. Zadávané úkoly v jednoduché

podobě chápe dobře. Tempo uvažování je pomalejší, narůstá se zvyšující obtížností zadání. Kvalitu práce upřednostňuje před kvantitou.

Profil dílčích subtestů ve zkouškách rozumových schopností je výrazně nevyrovnaný, ve verbální, tak i v názorové oblasti. Je v rozpětí pásma normy (slovní zásoba) až do oblasti výrazného postižení (početní úsudek, krátkodobá sluchová paměť). Celkové rozumové schopnosti jsou situovány do pásma hraničního s lehkým mentálním postižením.

Chlapec je dlouhodobě sledovaný na alergologii a endokrinologii (problémy s růstovým hormonem). Dobrá pasivní i aktivní slovní zásoba a formální stránka řeči. Chlapec je vzděláván podle individuálního plánu.

Školní kolektiv

Většinou osamocen, dětmi odstrkován, do školy si bral hračky, občas se snažil na sebe upoutat pozornost, kamarádil se více s děvčaty. Ke spolužákům je kamarádský, je ale na svůj věk dětinský a tak je občas středem slovních přestřelek.

Mimoškolní aktivity - od školy jezdí na víkendové a prázdninové akce.

Zájmy: kolo, počítač, televize

V době, kdy jsem se poprvé setkala s Petrem, měl necelých 10 let. Pro jeho chování nebyl moc v oblibě mezi dětmi, protože byl velmi hravý, někdy se projevoval zvláštními zvuky (jako kdyby štěkal), neměl sourozence, tak byl zvyklý na soustředěnou pozornost rodičů, kterou vyžadoval i ve škole. Po prostudování jeho vyšetření, jsem ale zjistila, že se potýkal s mnoha nesnázemi a že mu tedy neslevím. Uvidím, kam až bude schopen jít.

Petr nastoupil do první třídy do speciální školy logopedické, kam byl přijat pro svoji vadu řeči. Jeho výsledky nebyly ale dobré. Rodičům bylo navrženo přechod do školy pro děti mentálně postižené. Ti se s tím nesmířili a hledali a hledali, až našli školu, kde byli ochotni Petra přijmout. Rozložili mu první ročník základní školy do dvou let. Zde by se mohlo zdát, že Petr ztrácí, ale opak je pravdou. Pomalu se vyrovnává. Ano, věkově by sice spadnul podle tabulek hodně do podprůměru, ale jeho pokroky ve škole byly vidět. Rovněž nemůžeme pominout i jeho sociální začlenění do kolektivu dětí

Petr bydlí spolu s rodiči a jeho prarodiči v rodinném domku. Protože je jedináček, všichni k němu přistupovali velmi pěkně, možná až moc ho izolovali pro jeho vady od okolního světa. Tady je třeba vyzvednout práci rodičů, kteří nic nevzdali. Kdyby ho tak „neopečovávali“, byl by možná v některých sociálních aspektech dál, ale dnes by nikdo nehádal, co všechno Petr zvládl. Handicapem je dnes vlastně už jen jeho věk, protože když bychom dali testy, které by mělo zvládnout 16 dítě, nevyšel by z nich dobře.

Petr bojoval ve 4 třídě nejenom sám se sebou, ale především se mnou. Nic jsem mu neodpustila, mluvila jsem s ním jako s „obyčejnými zdravými dětmi“ a zkoušela jsem, kam až ho posunu. Začátky byly velmi tvrdé. Nejenom pro mě, ale především pro něj a rodiče. Děti měly na lavici násobilku, tzv. řady, vůbec nepočítaly z paměti, hledaly násobky, počítání bylo velmi pomalé, se slovními úlohami si nedokázaly poradit vůbec, pořád potřebovaly „držet za ručičku“. Uvědomila jsem si však, že za to nemohou děti, ale pedagogové, kteří je měli a cestičky jim hezky „zametali“. Z počátku to nebylo jednoduché. Narazila jsem na rodiče, kteří nesouhlasili s množstvím úkolů. Dávala jsem mu třeba i 100 příkladů na násobilku domů. Petrovi rodiče si nejprve mysleli, že nejsem normální. Bojovala jsem nejenom s rodiči, ale i sama se sebou.

Petr nemá žádné tělesné postižení, porovnáme-li ho s jeho vrstevníky, neobstál by. Byl zvyklý, pohybovat se mezi dětmi, které mu neutečou. Jeho tělesné projevy při hodinách tělesné výchovy, byly na hranici dětí školky. Opět to ale nebyla jen jeho chyba. Hodiny TV probíhaly především formou zdravotní TV.

Petr začal rychleji počítat, přestal „štěkat“ a zalézat pod stůl, více se zapojoval do života třídy a já začínala pozorovat, i jeho zájem o běžné věci. Dokázal už být připravený na vyučování, nezapomínal, na své věci si dával větší pozor.

O své záměru, zařadit Petra do základní školy, kde mají menší počet dětí, jsem řekla rodičům. Nejprve se tvářili dost nejistě. Jak by to zvládl? Nesmály by se mu tam děti? Přeci jenom jeho sociální chování nebylo úplně v pořádku. Vždyť takhle má co dělat, aby všechno zvládl. Nechala jsem jim čas. Byla jsem ráda, že o této možnosti začali přemýšlet. Tatínek byl odvážnější, brzy se přiklonil na moji stranu. Maminka, a já se jí nedivím, měla strach, jak Petr zvládne cizí děti, jiné prostředí a hlavně, bude muset

jezdit sám městskou dopravou, přestupovat, umět si vše zařídit nejenom ve škole, ale také každodenní věci ve škole. Petr se snažil, vyšetření nebyla zamítavá. Zbývalo jen najít vhodnou školu, kde by Petrovi připravili individuální plán, tolerovali jeho pracovní tempo a hlavně, aby ho přijaly děti. Ač se může zdát, že by to v našem velkém městě neměl být problém, byl. Do úplně klasické školy jsme ho dát nemohli, děti by ho nepřijaly a on by nezvládl vysoké pracovní tempo. V úvahu připadaly 3 školy. Do jedné nechtěli rodiče, měli špatné zkušenosti z první třídy, ta druhá se zase až tak moc nezdála mě. Tak nám nakonec zbyla ta třetí. Začala jednání. Blížil se konec páté třídy.

Petra se podařilo začlenit do nového kolektivu. Naučil se mnoha dovednostem, které bude potřebovat pro běžný život. Dokáže cestovat městskou dopravou, dává si pozor na své věci, ve škole hned neznejistí, když něco neví, nestydí se zeptat, požádat o pomoc. Jsem s ním stále v kontaktu, protože ke mně chodí na doučování. Mám z něho radost. Vyrostl, dospěl. Je pravda, že pokud budu vědět, kolik je Petrovi let, bude mi jasné, že asi není něco v pořádku...

Domnívám, že se tady podařilo zachránit díky spolupráci rodiny a školy člověka, který jednou bude schopen také vychovávat svoje děti a najde uplatnění ve společnosti. Kdyby to rodiče vzdali a Petr zůstal ve škole, kterou navštěvoval, možná by měl jednodušší cestu, ale co by bylo na jejím konci? Co by si odnesl do života? Jaké uplatnění by na něj čekalo?

Položím-li si otázku, kam ještě Petra posunout, musím se zamyslet, co bude chtít ve svém životě dělat jako povolání a hlavně, na co bude stačit. Není moc manuálně zručný, vědomostně na tom také není nejlépe. Budeme muset najít obor, který ho bude alespoň trochu motivovat. Čeká nás ještě mnoho práce a to nejenom v angličtině. Mám ale radost, že se snaží, že pochopil, že musí chtít sám, já mu podávám jen tu ruku, která ho vede dál.